DÜNYA ALPAQUT FEDERASİYASI — DAF

A L P A Q U T

Turan Döyüş Sənəti

YARIŞLARIN RƏSMİ QAYDALARI

Rəsmi Yarış Qaydaları

Versiya: 3.0 · Qüvvəyə minmə tarixi: 19 may 2026 · © DAF 2026

AZ1010, Azərbaycan, Bakı, Nəsimi rayonu, Mikayıl Rəfili küç. 32
Tel: +994 50 250 98 68 · office@alpagutfederation.org · www.alpagutfederation.org

MÜNDƏRİCAT

MÜNDƏRİCAT 2
DƏYİŞİKLİKLƏR TARİXÇƏSİ 6
MADDƏ 1 — TERMİNLƏR VƏ TƏRİFLƏR 7
MADDƏ 2 — YARIŞLARIN TƏŞKİLİ QAYDALARI 9
2.1. Məqsəd və tətbiq sahəsi 9
2.2. Yarış keçirmək hüququ 9
2.3. İştirak tələbləri 9
2.4. Yarışın keçirilmə qaydası 9
2.5. Şərh səlahiyyəti 10
2.6. Çəki yoxlaması 10
MADDƏ 3 — MEYDAN 11
3.1. Məqsəd 11
3.2. Ölçülər və zonalar 11
3.3. Avadanlığa dair tələblər 12
3.4. Heyətin yerləşməsi 12
MADDƏ 4 — RƏSMİ GEYİM 13
4.1. Məqsəd 13
4.2. Geyimə dair tələblər 13
4.3. Atletin avadanlığı 14
MADDƏ 5 — YARIŞIN QURULUŞU 15
5.1. Məqsəd 15
5.2. Alpaqut disiplinləri 15
5.3. Yarışın ümumi qaydaları 15
5.4. Bərabərlik halında qalibin müəyyən edilməsi 16
5.5. Video icmalı 16
5.6. Çevrədən çıxma 17
5.7. BÖLÜK (komanda yarışı) 17
5.8. Turnirin formatı 17
MADDƏ 6 — SINAYÇI HEYƏTİ 19
6.1. Məqsəd 19
6.2. Ümumi quruluş 19
6.3. Vəzifələrin təsviri 19
6.3.1. Baş Sınayçı 19
6.3.2. Koordinator (disiplin) 19
6.3.3. Mərkəz Sınayçısı 19
6.3.4. Masa Sınayçısı 19
6.3.5. Vaxt Sınayçısı 20
MADDƏ 7 — XAL VƏ QƏRAR SİSTEMİ 21
7.1. Məqsəd 21

7.2. Vahid xal cədvəli 21
7.3. Qələbə növləri 22
7.4. KINAK (cəza xalı) sistemi 22
MADDƏ 8 — ALPAQUT DİSİPLİNLƏRİ 23
8.A.1. Matçın müddəti 23
8.A.2. İcazə verilən texnikalar 23
8.A.3. Qadağan olunan hərəkətlər 23
8.A.4. Başa ayaq zərbələrinin qiymətləndirilməsi (8–13 yaş) 24
8.A.5. Xal şərtləri 24
8.A.6. Disiplinə aid qeydlər 24
8.B.1. Matçın müddəti 25
8.B.2. İcazə verilən və qadağan olunan texnikalar 25
8.B.3. Başa zərbələrdə yaş məhdudiyyətləri (ayaq üstə) 25
8.B.4. Yer mübarizəsində yaş məhdudiyyətləri 26
8.B.5. Ayaq üstə mübarizədə xal qaydaları 26
8.B.6. Yer mübarizəsində xal 26
8.B.7. Boğucu texnikalarda yaş qaydaları 26
8.B.8. Çırpmanın qadağan olunması və Sınayçının müdaxiləsi 27
8.B.9. Yerdə icazə verilən hərəkətlər 27
8.B.10. Təslim olma və icazə verilən çıxışlar 27
8.B.11. Qadağan olunan hərəkətlər 28
8.B.12. Qoruyucu avadanlıq 29
8.C.1. Matçın müddəti 29
8.C.2. İcazə verilən və qadağan olunan texnikalar 29
8.C.3. Başa zərbələrdə yaş məhdudiyyətləri (ayaq üstə) 29
8.C.4. Xal şərtləri 30
8.C.5. Qadağan olunan hərəkətlər 30
8.C.6. Qoruyucu avadanlıq 30
8.G.1. Matçın müddəti 31
8.G.2. İcazə verilən və qadağan olunan texnikalar 31
8.G.3. Xal qaydaları 31
8.G.4. Qıfıllarda yaş məhdudiyyətləri 32
8.G.5. Boğucu texnikalarda yaş qaydaları 32
8.G.6. Çırpmanın qadağan olunması və Sınayçının müdaxiləsi 32
8.G.7. Yerdə icazə verilən hərəkətlər 33
8.G.8. İcazə verilən çıxışlar 33
8.G.9. Qadağan olunan hərəkətlər 33
8.G.10. Avadanlıq 33
| K | KAÇUT DİSİPLİNİ — Taktiki Özünümüdafiə 34
8.K.1. Disiplinin mahiyyəti və məqsədi 34
8.K.2. Rəsmi Yörtəmlər 34
8.K.3. Yarış kateqoriyaları 34

8.K.4. Yarış formatları və vaxt hədləri 34
8.K.5. İcazə verilən silahlar 34
8.K.6. Forma və avadanlıq 35
8.K.7. Qiymətləndirmə meyarları 35
8.K.8. Sınayçı Heyəti 35
8.K.9. Xal sistemi 36
8.K.10. KINAK sistemi 37
8.K.11. Çıxışın dayandırılması 37
8.K.12. Qalibin müəyyən edilməsi 37
8.K.13. Etiraz qaydası 37
MADDƏ 9 — TƏHLÜKƏSİZLİK, ZƏDƏLƏR VƏ TİBBİ PROTOKOL 38
9.1. Məqsəd 38
9.2. Tibbi heyət 38
9.3. On saniyə qaydası 38
9.4. Tibbi yardım müddəti 38
9.5. Baş zədəsi (beyin silkələnməsi) protokolu 38
9.6. Nokautdan sonra məcburi istirahət müddəti 39
9.7. Zədələnmiş atletin statusu 39
9.8. Antidopinq 39
MADDƏ 10 — RƏSMİ ETİRAZ VƏ APELLYASİYA 41
10.1. Məqsəd 41
10.2. Etiraz qaydası 41
10.3. Apellyasiya 41
10.4. Apellyasiya Jurisi 41
MADDƏ 11 — HÜQUQİ MƏSULİYYƏT VƏ SIĞORTA 43
11.1. Məqsəd 43
11.2. İştirakçının riski könüllü qəbul etməsi 43
11.3. Federasiyanın məsuliyyəti 43
11.4. Məcburi sığorta 43
11.5. Fors-major 43
MADDƏ 12 — DAVRANIŞ KODEKSİ 44
12.1. Məqsəd 44
12.2. Atletlərin öhdəlikləri 44
12.3. Məşqçilərin öhdəlikləri 44
12.4. Sınayçıların etik öhdəlikləri 44
12.5. Qadağan olunan davranış (bütün tərəflər üçün) 44
12.6. Tamaşaçıların davranışı 44
12.7. Yarışın dürüstlüyü 45
MADDƏ 13 — İNTİZAM TƏDBİRLƏRİ 47
13.1. Məqsəd 47
13.2. İntizam tədbirlərinin səviyyələri 47
13.3. Ağır pozuntular (dərhal diskvalifikasiya) 47

13.4. Apellyasiya hüququ 47
MADDƏ 14 — ATLETİN İŞTİRAK HÜQUQU VƏ MİLLİ TƏMSİLÇİLİK 48
ƏLAVƏ 1 — YAŞ VƏ ÇƏKİ KATEQORİYALARI 49
ƏLAVƏ 2 — SINAYÇI KOMANDALARI VƏ TERMİNLƏRİ 51
ƏLAVƏ 3 — ETİRAZ / APELLYASİYA FORMASI 52
ƏLAVƏ 4 — SINAYÇI HEYƏTİNİN QƏRAR FORMASI 54
ƏLAVƏ 5 — DAF ALPAQUT TƏLƏFFÜZ BƏLƏDÇİSİ VƏ TRANSLİTERASİYA CƏDVƏLİ 56

DƏYİŞİKLİKLƏR TARİXÇƏSİ

Versiya	Tarix	Dəyişiklik	Maddə
1.0	2014	İlk nəşr	Bütün maddələr
2.0	2023-05-17	Əsas quruluşun yenilənməsi; terminologiya bölməsinin əlavə edilməsi	1–10
3.0	2026-04	Hüquqi məsuliyyət (M.11); davranış kodeksi (M.12); intizam (M.13); antidopinq müddəalarının genişləndirilməsi; tam hüquqi standartlaşdırma: modal feillər sistemi, tərif olunan terminlərin böyük hərflə yazılması, Amerika ingiliscəsi üzrə vahid yazılış, üz qabığının beynəlxalqlaşdırılması, Əlavə 2-də işarələrin dəqiqləşdirilməsi, Əlavə 3 və 4-ün federasiya səviyyəli hüquqi standarta uyğun tam yenidən qurulması	Bütün maddələr

GİRİŞ

Bu Qaydalar Dünya Alpaqut Federasiyasının (DAF) İcraiyyə Komitəsi tərəfindən təsdiq edilib və alpaqut idman növü üzrə keçirilən bütün rəsmi yarışlara — regional, milli və beynəlxalq səviyyədə — şamil olunur.

Alpaqut türk xalqlarının dərin tarixindən, döyüşçü mədəniyyətindən və ənənəvi döyüş üsullarından qaynaqlanan Turan döyüş sənətinin müasir idman formasıdır. Bu Qaydalar alpaqut idman növünün beş rəsmi disiplini çərçivəsində yarış qaydalarını, Sınayçı heyətinin səlahiyyətlərini, iştirakçıların hüquq və öhdəliklərini, habelə yarışlara aid bütün inzibati tələbləri müəyyən edir.

Qaydaların 3.0 versiyasından etibarən hüquqi məsuliyyət, davranış kodeksi, intizam tədbirləri və genişləndirilmiş antidopinq müddəaları bölmələri əlavə olunub. Bu Qaydaların vahid tətbiqi Federasiyanın dərc etdiyi Sınayçı hazırlığı və tətbiq sənədləri ilə təmin edilir.

Sənəd haqqında məlumat	
Sənədin adı	Alpaqut üzrə Rəsmi Yarış Qaydaları
Versiya	3.0
Qüvvəyə minmə tarixi	19 may 2026
Təsdiq edən	DAF İcraiyyə Komitəsi
Tətbiq dili	İngilis dili (rəsmi mətn); azərbaycanca mətn tərcümədir
Növbəti baxış	Hər 2 ildən bir və ya zərurət olduqda

MADDƏ 1 — TERMİNLƏR VƏ TƏRİFLƏR

Terminologiya qaydası: «-malıdır/-məlidir» forması məcburi öhdəliyi, «bilər» sözü isə seçim səlahiyyətini bildirir. Açıq şəkildə başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, aşağıdakı terminlər bu Qaydalarda işləndiyi hər yerdə aşağıdakı mənanı daşıyır:

Termin	Tərif
DAF	Dünya Alpaqut Federasiyası — beynəlxalq idarəedici orqan
Qaydalar	Bu sənəd — alpaqut yarışlarını tənzimləyən qaydaların tam toplusu
Yarış	Rəsmi alpaqut tədbiri və onun bütöv təşkilati prosesi
Matç	İki atlet arasında ayrıca rəsmi görüş. Yarış (tədbir) daxilində tək qarşılaşma vahidi.
Yer mübarizəsi	Matç zamanı iki atletin yerdə apardığı texniki mübarizə hissəsi. «Yerdə yarış» və ya «yerdə matç» ifadələrinin əvəzinə işlədilir.
Meydan	Yarış sahəsi (MEYDAN).
İştirakçı	Yarışa qeydiyyatdan keçmiş atlet
BERKUT çevrəsi	Meydanın mərkəzində diametri 6 m olan dış çevrə
BÖRÜ çevrəsi	BERKUT çevrəsinin içində diametri 3 m olan iç çevrə
ÇORO	Sağ künc — göy kəmər
YORO	Sol künc — qırmızı kəmər
SARGUT	1 xal — texniki üstünlük
ACAR	3 xal — nokdaun vəziyyəti və ya 3 SARGUT-un toplanması
UTKU	Qələbə kartı — xal vahidi deyil; matçın qalibinə verilir
KINAK	Cəza xalı — qayda pozuntusu; ikinci SAKIN ilə birlikdə verilir (ikinci pozuntu)
Nokdaun	Atletin zərbə nəticəsində yerə yıxıldığı, diz çökdüyü və ya tarazlığını itirdiyi, lakin Sınayçının sayımı (10 saniyə) ərzində qalxıb matçı davam etdirə bildiyi vəziyyət. = ACAR (3 xal). Nokautdan fərqi: matç davam edir.
Nokaut	Atletin zərbədən sonra huşunu itirdiyi və ya Sınayçının sayımı (10 saniyə) ərzində qalxıb davam edə bilmədiyi vəziyyət. Matç dərhal bitir; rəqib UTKU ilə qalib elan olunur. Nokdaundan fərqi: nokautda matç dayandırılır.
Mərkəz Sınayçısı	Meydandakı Mərkəz Sınayçısı
Koordinator	Masada bir disiplini idarə edən Sınayçı; yarış üzrə son texniki səlahiyyət Baş Sınayçıya məxsusdur
Məşqçi	Atletin küncündə dayanan məşqçi
Komanda nümayəndəsi	Yarış zamanı komandanı təmsil etməyə səlahiyyətli şəxs; bu rolu məşqçi və ya komanda nümayəndəsi daşıya bilər. Maddə 10.2-yə əsasən ETİRAZ kartını qaldırmaq səlahiyyəti var.
Çapan	Alpaqut yarış forması — qara gödəkçə + krem rəngli şalvar

WADA	Ümumdünya Antidopinq Agentliyi. DAF Ümumdünya Antidopinq Məcəlləsinin imzaçısı deyil. Federasiya antidopinq qaydalarına əməl edir və imzaçı olmağa hazırlaşır.
Baş zədəsi (beyin silkələnməsi)	Travmatik beyin zədəsi — nokautdan sonra məcburi istirahət tələb olunur
Masa Sınayçısı	Masada, Koordinatorun yanında xidmət edən Sınayçı; Mərkəz Sınayçısının qərarlarını dəstəkləyir, fikir ayrılığı olduqda Koordinatora bildirir. Döyüş disiplinlərində Masa Sınayçısı etibarlı texniki cəhdləri və meydan pozuntularını qeydə alır.
Yörtəm	KAÇUT disiplinində icra olunan rəsmi texniki ardıcıllıq (forma). Doqquz (9) rəsmi Yörtəm müəyyən edilib — hər dərəcə üçün bir — və üç ÜSTÜNGÜ-də qruplaşdırılıb: ALPATAÇ, BİLGİNALP və YARĞAN.

MADDƏ 2 — YARIŞLARIN TƏŞKİLİ QAYDALARI

2.1. Məqsəd və tətbiq sahəsi

Bu Qaydalar bütün rəsmi alpaqut yarışlarının təşkilini tənzimləyir və Dünya Alpaqut Federasiyası (DAF) tərəfindən akkreditə olunmuş bütün təşkilatlar üçün məcburidir. Bu Qaydalar aşağıdakı sahələri əhatə edir:

- yarışların təşkilati, texniki və sınayçılıq qaydaları;
- iştirakçıların hüquq və öhdəlikləri;
- təhlükəsizlik və tibbi protokollar;
- intizam və hüquqi məsuliyyət məsələləri.

Qeyd: Bu Qaydalara zidd yerli yarış qaydası DAF-ın sanksiyalaşdırdığı yarışlarda tətbiq olunmur; tətbiq olunan milli qanunvericiliyin məcburi normaları istisnadır.

2.2. Yarış keçirmək hüququ

- Alpaqut yarışlarını yalnız DAF tərəfindən akkreditə olunmuş üzv təşkilatlar təşkil edə bilər.
- Yarışlar hər il təsdiq olunan tədbirlər təqviminə uyğun təşkil olunur.
- Təşkilatçı yarışın əsasnaməsini bütün ehtimal olunan iştirakçılara yarışdan ən azı otuz (30) gün əvvəl göndərməlidir.
- Bu Qaydalara icazəsiz dəyişiklik edən təşkilatçıya DAF tərəfindən maliyyə cəzası tətbiq olunur. Cəzanın məbləğini DAF İntizam Komitəsi müəyyən edir. Qərardan Maddə 13.4-ə əsasən apellyasiya verilə bilər.

2.3. İştirak tələbləri

- Təşkilatçıdan rəsmi dəvət məktubunun alınması;
- Qaydalarla tanış olunduğunun və onların başa düşüldüyünün yazılı təsdiqi;
- Qeydiyyat formasının, pasport surətlərinin və idman zamanı bədbəxt hadisələrdən sığortanın müəyyən olunmuş müddətdə təqdim edilməsi.
- Hər iştirakçı yarışa buraxılmazdan əvvəl fiziki və tibbi baxımdan sağlam olmalıdır; yarışqabağı tibbi müayinə arayışı təqdim edilməlidir.
- Hər iştirakçı öz sağlamlığına görə şəxsən məsuliyyət daşıyır.
- Yetkinlik yaşına çatmamış iştirakçılar üçün valideynin və ya qanuni nümayəndənin yazılı razılığı məcburidir.
- DAF antidopinq qaydalarına əməl olunmasının yazılı qəbulu iştirak üçün məcburi şərtdir.

2.4. Yarışın keçirilmə qaydası

№	Mərhələ	Məsul tərəf	Müddət
1	Qeydiyyat və sənədlər	Baş Katib	Yarışdan ≥ 14 gün əvvəl
2	Akkreditasiya komissiyası	Baş Sınayçı + Kargüzar	Yarışdan 1 gün əvvəl
3	Çəki yoxlaması	Tibbi komissiya	Matç günü, atletin ilk görüşündən əvvəl
4	Püşkatma / cədvəl	Baş Katib	Çəki yoxlamasından dərhal sonra
5	Açılış mərasimi	Təşkilat komitəsi	Yarış günü, səhər
6	Yarışlar	Sınayçı heyəti	Cədvələ uyğun
7	Etiraz / Apellyasiya	Apellyasiya Jurisi	Matç başa çatan kimi
8	Nəticələrin elanı	Baş Sınayçı	Hər dövrənin sonunda

9	Bağlanış və mükafatlandırma mərasimi	Təşkilat komitəsi	Yarışın son günü

2.5. Şərh səlahiyyəti

Bu Qaydaların şərhi üzrə son səlahiyyət DAF İcraiyyə Komitəsinə məxsusdur. Bu Qaydalarda açıq şəkildə tənzimlənməyən məsələlərdə DAF İcraiyyə Komitəsinin qərarı qətidir və məcburidir; bu Qaydalarda və DAF Nizamnaməsində nəzərdə tutulan apellyasiya hüquqları saxlanılır.

2.6. Çəki yoxlaması

2.6.1. Çəki yoxlaması atletin bildirdiyi çəki kateqoriyasına uyğunluğunu təsdiq edən rəsmi prosedurdur. O, matç günü, atletin ilk görüşündən əvvəl keçirilir. Çəki yoxlamasının yeri və vaxtı yarışın əsasnaməsində əvvəlcədən elan olunur.
2.6.2. Çəki yoxlaması yüngül alt paltarında aparılır; qadın atletlər idman şortu və topda çəkilir. Çılpaq çəkilmə qadağandır. Geyimin çəkisi nəzərə alınır.
2.6.3. Çəki yoxlamasını atletlə eyni cinsdən olan rəsmi şəxs aparır. Qadın kateqoriyalarında çəki yoxlaması qrupu tamamilə qadınlardan ibarət olur və prosedur şəxsi toxunulmazlığa hörmətlə keçirilir. Ümumi nəzarət Baş Sınayçıya həvalə olunur.
2.6.4. Atletin çəkisi kateqoriyaya uyğun gəlmədikdə o, həmin çəki kateqoriyasında yarışdan kənarlaşdırılır. Daha yüksək və ya aşağı kateqoriyaya keçirilməyə icazə verilmir. Bildirilən çəkiyə uyğunluq atletin öz məsuliyyətidir.
2.6.5. Çəki yoxlamasında atlet etibarlı şəxsiyyət vəsiqəsini, sağlamlıq arayışını və idman zamanı bədbəxt hadisələrdən sığortanı təsdiq edən sənədi təqdim edir.
2.6.6. Yetkinlik yaşına çatmayanların müdafiəsi. 18 yaşadək kateqoriyalarda çəki salmaq — süni arıqlama və susuzlaşdırma — qadağandır. Bu yaş qruplarında atlet çəki yoxlamasına yalnız Yarış Həkiminin yazılı icazəsi ilə buraxılır. Çəki salma əlamətləri müşahidə olunduqda Yarış Həkimi atleti yarışdan kənarlaşdıra bilər.
2.6.7. Çəki yoxlamasının nəticəsi rəsmi protokola yazılır və Baş Sınayçı tərəfindən imzalanır. Əməliyyat təfərrüatlarını — ölçmə vaxtını, yol verilən fərqi, təkrar çəkilməni və tərəzi standartını — Federasiya müəyyən edir.

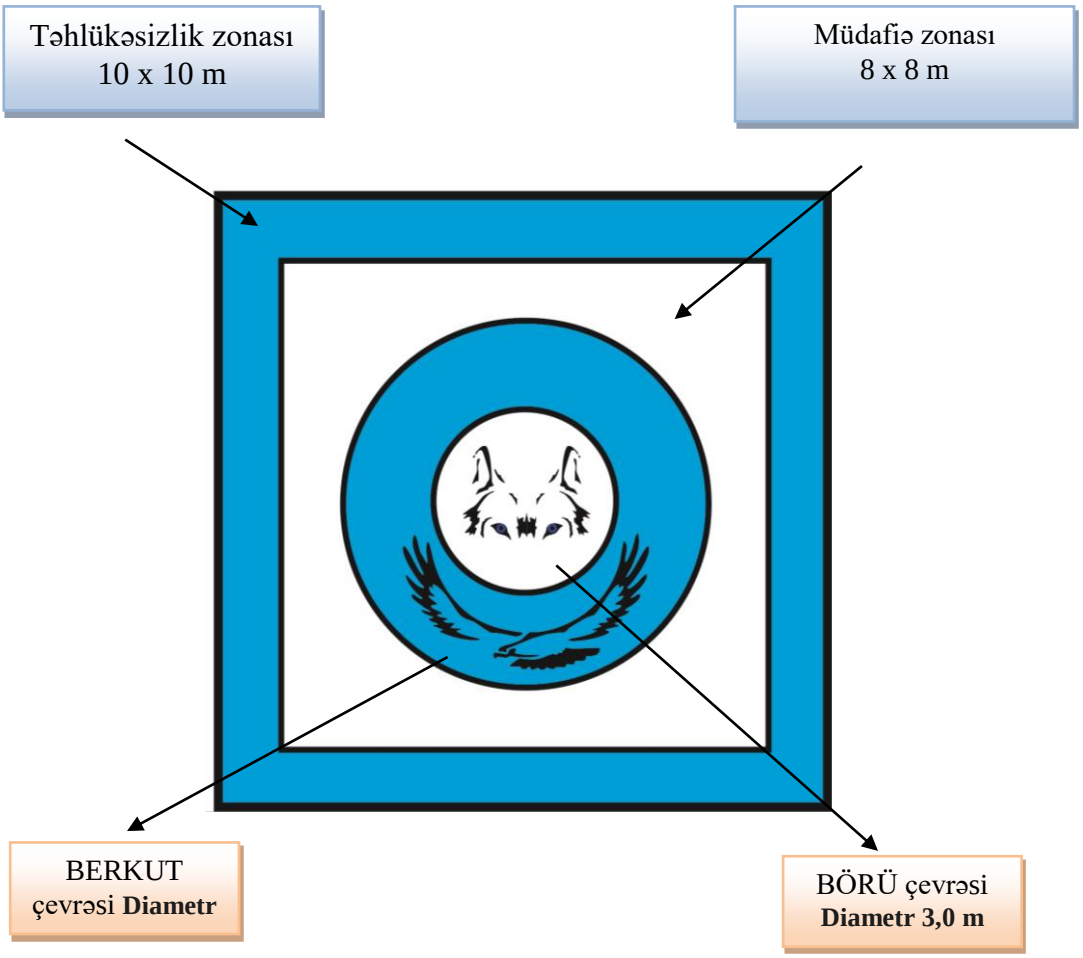
MADDƏ 3 — MEYDAN

3.1. Məqsəd

Bu Maddə yarışın keçirildiyi fiziki məkana dair standartları müəyyən edir.

3.2. Ölçülər və zonalar

Zona	Ölçülər	Yarışdakı funksiyası
Təhlükəsizlik zonası	10 × 10 m (xarici göy kvadrat)	Ümumi təhlükəsizlik sərhədi; meydandan çıxmanın qarşısını alır
Müdafiə zonası	8 × 8 m (ağ kvadrat)	Mövqe tutma, müdafiə və vəziyyətin qiymətləndirilməsi
BÖRÜ çevrəsi	Diametr 3,0 m	Matçın 1-ci və 3-cü dəqiqələrində fəal olan sahə
BERKUT çevrəsi	Diametr 6,0 m	Matçın 2-ci dəqiqəsində fəal olan sahə

Şəkil 1. Alpaqut yarış meydanının sxemi

Şəkil 2. Alpaqut üzrə Dünya Çempionatında meydanın görünüşü

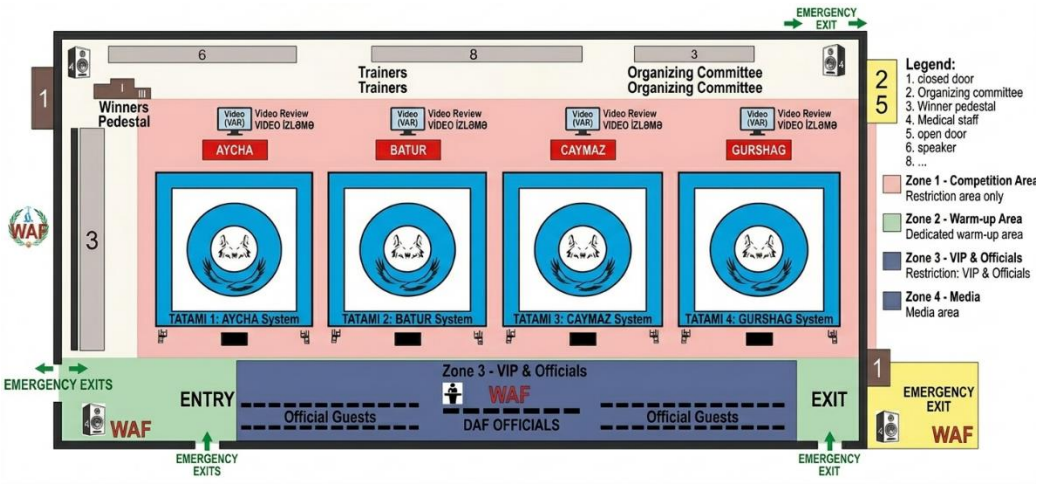
3.3. Avadanlığa dair tələblər

- Döşəmə örtükləri sürüşməyən, döşəməyə möhkəm bərkidilmiş və orta sürtünmə əmsalına malik səthli olmalıdır.
- Döşəmə örtükləri hərəkətə mane olacaq qədər qalın və ya yumşaq olmamalıdır.
- Mərkəz Sınayçısı yarış başlamazdan əvvəl örtüklərin birləşmə yerlərində aralıq qalmadığını yoxlayır.
- Meydanın xarici sərhədindən 1 metr məsafədə reklam lövhəsi, divar və ya sütun yerləşdirilməməlidir.
- Hündürlükdə qurulan meydanlar qoruyucu hasarla əhatə olunmalıdır.

3.4. Heyətin yerləşməsi

Şəxs	Yeri
Koordinator (disiplin)	Masada, meydana üzü
Mərkəz Sınayçısı	Meydanın içində; sərbəst hərəkət edir
Masa Sınayçısı	Masada, Koordinatorun yanında
Məşqçi	Meydandan kənarda, öz atletinin küncü tərəfdə
Tibbi heyət	Meydanın yanında, dərhal yetişə biləcək məsafədə

Meydanın texniki sxemi

MADDƏ 4 — RƏSMİ GEYİM

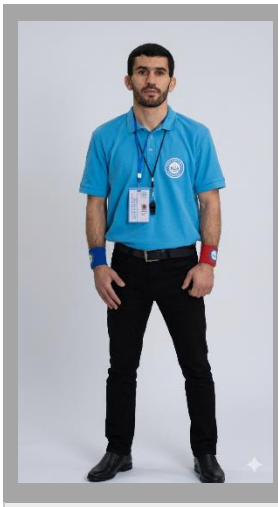
4.1. Məqsəd

Bu Maddə yarışda iştirak edən bütün tərəflərə aid geyim standartlarını müəyyən edir.

4.2. Geyimə dair tələblər

Qrup	Geyimə dair tələb	Öhdəlik
Federasiya rəhbərliyi	Qara kostyum; sol döşdə DAF loqosu; qara şalvar; qara klassik ayaqqabı	Bütün yarış və seminarlarda məcburidir
Sınayçılar	Göy polo köynək (DAF loqosu); qara şalvar; yumşaq altlıqlı düz idman ayaqqabısı; qolbaqlar (sağ qolda göy, sol qolda qırmızı); fit; tünd göy/qara corab	Hər hansı dəyişikliyə yalnız Baş Sınayçının əvvəlcədən icazəsi ilə yol verilir.
Məşqçilər	Ağ polo köynək (DAF loqosu); qara şalvar; qara ayaqqabı; tünd göy/qara corab	Akkreditasiya kartı boyundan asılır.
Koordinatorlar	Qırmızı polo köynək (DAF loqosu); qara şalvar; qara ayaqqabı; tünd göy/qara corab	Akkreditasiya kartı boyundan asılır.
Atletlər	Çapan (qara gödəkçə + krem rəngli şalvar); künc rəngində kəmər (ÇORO = göy, YORO = qırmızı)	Zinət əşyaları və əlavə geyim qadağandır

Rəsmi geyim nümunələri

Status: *Mərkəz Sınayçısı*
Təfərrüat: *Göy polo (DAF loqosu), qara şalvar, qara idman ayaqqabısı.*

Qeyd: *Sağ qolda GÖY, sol qolda QIRMIZI qolbaq — künc rənglərinə uyğun: ÇORO (sağ künc, göy) və YORO (sol künc, qırmızı).*

Status: *Təşkilat komitəsi*
Təfərrüat: *Tam qara klassik kostyum. Qara köynək, qara qalstuk, qara ayaqqabı.*

Qeyd: *Pencəyin sol yaxasında DAF-ın rəsmi metal nişanı.*

Status: *Yarışın Disiplin Koordinatoru*
Təfərrüat: *Qırmızı polo köynək, qara şalvar.*

Qeyd: *Akkreditasiya kartı boyundan asılır.*

Status*: Məşqçi*
Təfərrüat: *Ağ polo (DAF loqosu), qara şalvar.*

Qeyd: *Akkreditasiya kartı boyundan asılmalıdır.*

4.3. Atletin avadanlığı

- Yanaq qoruyuculu dəbilqə;
- Əlcək / yarım əlcək;
- Ağız qoruyucusu və qasıq qoruyucusu;
- Sinə qoruyucusu — 15 yaşadək bütün iştirakçılar üçün məcburidir; 16 yaş və yuxarı kişi iştirakçılar istifadə etmir; bütün yaş qruplarında qadın iştirakçılar üçün məcburidir;
- Ayaq qoruyucuları.

i

Qoruyucu avadanlıq şalvarın altından geyinilir. Çapanın altından jilet və ya futbolka geyinmək qadağandır. Maddə 8-də konkret disiplin üçün başqa qayda nəzərdə tutulduqda həmin xüsusi qayda tətbiq olunur.

Metal diş aparatı — Baş Sınayçı ilə rəsmi həkimin birgə razılığını tələb edir.

Meydana girişdə geyim pozuntusu aşkarlanarsa, iştirakçıya onu aradan qaldırmaq üçün bir (1) dəqiqə vaxt verilir.

Eynək qadağandır. Yumşaq kontakt linzalara icazə verilir; məsuliyyəti atletin özü daşıyır.

4.4. Atletlər üçün rəsmi geyim nümunələri

Status: ATLETLƏR

Təfərrüat: *Alpaqut yarışlarına məxsus rəsmi geyimin adı Çapandır.*

Qeyd: *Rəsmi forma qara gödəkçə və krem rəngli şalvardan ibarətdir. Kəmərin və qoruyucu avadanlığın rəngi küncü göstərir: YORO (sol künc) üçün qırmızı, ÇORO (sağ künc) üçün göy. Bu rəng fərqi yarış zamanı atleti asan tanımaq və düzgün qiymətləndirmək üçün tətbiq olunur. Qoruyucu avadanlıq (dəbilqə, əlcək və s.) təhlükəsizliyi təmin etmək və zədələrin qarşısını almaq üçün geyinilir.*

MADDƏ 5 — YARIŞIN QURULUŞU

5.1. Məqsəd

Bu Maddə yarışın ümumi quruluşunu, disiplinlərini, kateqoriyalarını və tətbiq olunan qaydaları müəyyən edir.

Bu Qaydalar həddəsaslı xal sistemini (SARGUT və ACAR xalları; hesab 6 xala çatanda matç UTKU ilə bitir) vaxta görə nəticə ilə birləşdirən qarışıq yarış modelinə əsaslanır. Həddsistemi matçı birbaşa bitirə bilər; vaxt bitəndə toplanmış texniki üstünlük həlledici amildir.

5.2. Alpaqut disiplinləri

Alpaqut beş disiplin üzrə keçirilir: AYÇA, BATUR, CAYMAZ, QURŞAK və KAÇUT.

Kod	Pillə	Yarış üslubu	Qısa təsvir
A	**AYÇA**	Məhdud kontakt	Aypara (AYÇA) üslublu əl və ayaq zərbələrini, süpürmələri və atış texnikalarını əhatə edən yarış formatı.
B	**BATUR**	Qarışıq yarış	Tam əl və ayaq zərbələrini, klinç və atış hərəkətlərini, boğucuları və qıfılları əhatə edən qarışıq döyüş formatı.
C	**CAYMAZ**	Tam kontakt	Həlledici əl və ayaq zərbələrinə əsaslanan, ayaq üstə keçirilən tam kontaktlı disiplin.
G	**QURŞAK**	Kəmər və yer güləşi	Klinçi, atışları, boğucuları, itiləməni, süpürmələri və qıfılları, habelə ənənəvi kəmər güləşi texnikalarını əhatə edən qarışıq (zərbəsiz) disiplin
K	**KAÇUT**	Taktiki özünümüdafiə	Silahlı və silahsız özünümüdafiə bacarığının nümayiş yolu ilə qiymətləndirilməsi

5.3. Yarışın ümumi qaydaları

Aşağıdakı qaydalar bütün disiplinlərə aiddir. Hər disiplinin xüsusi fərqləri Maddə 8-də verilir.

- Yarışlar yaş və çəki kateqoriyaları üzrə təşkil olunur (Əlavə 1).
- Fərdi yarışlarda iştirakçının dəyişdirilməsinə icazə verilmir.
- Çağırıldıqdan sonra iki (2) dəqiqə ərzində meydana çıxmayan iştirakçıya texniki məğlubiyyət verilir.
- Matçı dayandırmaq səlahiyyəti iştirakçıya, məşqçiyə, Mərkəz Sınayçısına və Yarış Həkiminə məxsusdur.
- Passiv döyüş, qəsdən yayınma və matçın tempini aşağı salmağa yönəlmiş davranış KINAK cəza sistemi ilə qiymətləndirilir. Bu qayda bütün disiplinlərə aiddir.
- Hər matç aşağıdakı ardıcıllıqla keçir:
  - 1-ci dəqiqə → BÖRÜ çevrəsi
  - 2-ci dəqiqə → BERKUT çevrəsi
  - 3-cü dəqiqə → BÖRÜ çevrəsi

Qeyd: 2 dəqiqəlik matçlar (uşaq, yeniyetmə və böyük yeniyetmə kateqoriyalarının ilkin matçları) adətən iki mərhələdən ibarətdir: 1-ci dəqiqə — BÖRÜ çevrəsi; 2-ci dəqiqə — BERKUT çevrəsi. Nəticə bərabər olarsa, BÖRÜ çevrəsində həlledici üçüncü dəqiqə əlavə olunur. Finallar həmişə üç mərhələdə keçirilir.

5.4. Bərabərlik halında qalibin müəyyən edilməsi

Yarış növü	Bərabərlik olduqda	İkinci dəfə bərabərlik olduqda
İlkin mərhələ	BÖRÜ çevrəsində 1 dəqiqəlik əlavə vaxt	İlk texniki xala qədər, ən çoxu 2 dəqiqə davam edir; xal alınmazsa, qalib aşağıdakı meyarlarla müəyyən olunur
Final	Tam 3 dəqiqəlik əlavə dövrə	İlk texniki xala qədər, ən çoxu 2 dəqiqə davam edir; xal alınmazsa, qalib aşağıdakı meyarlarla müəyyən olunur
Hər iki halda	Meyarlar ardıcıl tətbiq olunur: KINAK-ı az olan; son texniki üstünlük; etibarlı texniki cəhdlər; rəqibi BÖRÜ çevrəsindən çıxaran hərəkətlər	Bütün meyarlar bərabər olduqda — 3 Sınayçının səs çoxluğu ilə qərar

- **Xallar bərabər olduqda qalib aşağıdakı meyarlarla — göstərilən sıra ilə — müəyyən olunur; tətbiq oluna bilməyən meyardan (məsələn, matçda xal qazanılmayıbsa) növbəti meyara keçilir:** 1) KINAK-ı az olan atlet üstün sayılır; 2) son texniki üstünlük — matçda son xalı qazanan atlet; 3) ölçülə bilən texniki üstünlük (qeydə alınmasına Masa Sınayçısı cavabdehdir) — aşağıdakı meyarlar ardıcıl tətbiq olunur: etibarlı texniki cəhdlərin sayı; rəqibi BÖRÜ çevrəsindən kənara çıxaran hərəkətlərin sayı (sıxma və itələmə daxil); 4) 3 Sınayçının səs çoxluğu ilə son qərar (döyüş disiplinlərində: Mərkəz Sınayçısı, Masa Sınayçısı və Koordinator). Meyarlar ardıcıl tətbiq olunur; yuxarı meyar bərabərliyi həll edəndə aşağı meyarlar tətbiq olunmur.

5.5. Video icmalı

- Yarışın tam video yazısı aparılmalıdır: beynəlxalq, qitə və dünya yarışlarında ən azı iki (2), milli yarışlarda ən azı bir (1) kameradan; regional və yerli yarışlarda — yarışın əsasnaməsinə uyğun olaraq.
- Video icmalı yalnız komanda nümayəndəsinin rəsmi ETİRAZ kartı ilə başladığı etiraz prosesində tətbiq olunur. Koordinator və ya Sınayçı video icmalına öz təşəbbüsü ilə başlaya bilməz.
- Hər atletə bir matçda bir (1) video icmalı hüququ verilir. Etiraz təmin olunarsa, bu hüquq saxlanılır; rədd edilərsə, hüquq istifadə olunmuş sayılır. Açıq-aşkar əsassız və ya yarışın gedişini pozmağa yönəlmiş etirazlara KINAK cəzası verilə bilər.
- Video icmalını Sınayçı Heyəti Koordinatorla birlikdə aparır və ən çoxu beş (5) dəqiqə ərzində başa çatdırır. Sübut olunmuş Sınayçı səhvi matçın nəticəsinin dəyişdirilməsi üçün əsasdır; Koordinator hadisəni rəsmi protokola yazır, Baş Sınayçı isə son qərarı elan edir.

5.6. Çevrədən çıxma

5.6.1. Matç həmin dəqiqədə fəal olan çevrədə — BÖRÜ və ya BERKUT — keçirilir. Çevrənin içində qalmaq atletin öz məsuliyyətidir; rəqibin sıxmasından AYÇA (aypara) hərəkəti ilə yayınmağa icazə verilir.
5.6.2. Ayaq üstə mübarizədə çıxma. Atletin hər iki ayağı çevrənin xəttini keçdikdə Mərkəz Sınayçısı mübarizəni dayandırır və xəbərdarlıq edir; mübarizə çevrənin mərkəzindən bərpa olunur. Bir ayaq çevrənin içində qalırsa, çıxma sayılmır. Təkrar olunarsa, KINAK verilir.
5.6.3. Qaçma. Atlet arxa çevirib çevrədən kənara qaçdıqda xəbərdarlıq edilmir; birbaşa KINAK tətbiq olunur.
5.6.4. Yer mübarizəsində çıxma. Atletin bədəni tamamilə çevrənin xəttindən kənara keçdikdə Mərkəz Sınayçısı mübarizəni dayandırır və o, çevrənin mərkəzindən ayaq üstə bərpa olunur. Bu halda xəbərdarlıq edilmir.
5.6.5. Rəqibin çevrədən çıxarılması, o cümlədən itələmə ilə, çıxmağa məcbur edən atletin xeyrinə qeydə alınır (bax: Maddə 5.4).
5.6.6. Atlet təhlükəsizlik zonasından kənara çıxdıqda Mərkəz Sınayçısı matçı dərhal dayandırır.

5.7. BÖLÜK (komanda yarışı)

5.7.1. Alpaqutda yarış yalnız fərdi deyil. Fərdi görüş atletin öz tarazlığını — bədənini, xarakterini və hazırlığını — sınayır. BÖLÜK yarışı isə EL-i sınayır: atlet təmsil etdiyi birliyin adından çıxış edir və nəticəni üç atletin birgə səyi müəyyən edir.
5.7.2. BÖLÜK üç atletdən ibarət yarış dəstəsidir; bir ehtiyat atlet saxlanılır.

Məsələ	**Qayda**
Tərkib	Üç atlet və bir ehtiyat
Çəki	Üç çəki qrupunun — yüngül, orta və ağır — hər birindən bir atlet
Döyüş disiplinləri	AYÇA, BATUR, CAYMAZ və QURŞAK disiplinlərində üç ardıcıl görüş keçirilir; daha çox qələbə qazanan BÖLÜK qalib elan olunur
Bərabərlik	Qələbələrin sayı bərabər olduqda (bu, yalnız görüşlərdən biri qalibsiz bitəndə, məsələn, hər iki atlet diskvalifikasiya olunanda mümkündür) ümumi xal (görüşlərdə toplanmış SARGUT və ACAR xallarının cəmi) üstün tutulur; o da bərabər olarsa, hər BÖLÜK-ün seçdiyi bir atlet arasında həlledici görüş keçirilir
KAÇUT disiplini	Üç atlet Yörtəmi eyni vaxtda və sinxron icra edir; icranın vəhdəti ayrıca qiymətləndirilir

5.7.3. Fərdi yarışın bütün qaydaları — xal sistemi, KINAK, tibbi protokol və təhlükəsizlik tələbləri — komanda yarışında dəyişmədən tətbiq olunur.
5.7.4. BÖLÜK-ün tərkibini, çəki qruplarının hədlərini, əvəzetmə qaydasını və sinxron icranın qiymətləndirilməsi meyarlarını Federasiya müəyyən edir.

5.8. Turnirin formatı

5.8.1. Hər turnir müvafiq yaş və çəki kateqoriyaları daxilində ayrıca keçirilir; iştirakçılar yalnız öz kateqoriyalarında qarşılaşır.
5.8.2. Döyüş disiplinləri (AYÇA, BATUR, CAYMAZ, QURŞAK). Əsas format olimpiya sistemidir (məğlub olan çıxır). Format aşağıdakı qaydalarla tamamlanır:

Termin	**İzah**
Olimpiya sistemi	Məğlub olan atlet yarışı tərk edir; qalib növbəti mərhələyə keçir
Səpələmə	Güclü atletlər püşk cədvəlində bir-birindən ayrı yerləşdirilir ki, ilk mərhələlərdə qarşılaşmasınlar
Rəqibsiz keçid	İştirakçıların sayı püşk cədvəlini doldurmadıqda öndə gedən iştirakçılar birinci dövrəni rəqibsiz keçir. Rəqibsiz keçid reytinqdə yuxarı olan atletlərə verilir; reytinqi olmayan atletlər arasında püşk atılır. Rəqibsiz keçid protokolda qələbə kimi qeyd olunur, lakin reytinq hesablamasına yalnız keçirilmiş döyüşlər daxil edilir
Təsəlli görüşləri	İki finalçıya məğlub olan atletlər iki bürünc medal üçün ayrıca yarışır

Termin	İzah
Dairəvi sistem	İştirakçılar beşdən az olduqda hər biri hər biri ilə qarşılaşır; ən çox qələbə qazanan atlet qalib olur

5.8.3. KAÇUT (forma). KAÇUT disiplini xal sıralaması ilə keçirilir: ilkin mərhələdə bütün iştirakçılar çıxış edir, ən yüksək xal toplayan səkkiz atlet finala keçir. İştirakçılar az olduqda bir dövrə keçirilir.
5.8.4. Mərhələlərin gedişi. Böyük turnir aşağıdakı kimi qurulur: ilkin dövrələr, dörddəbir final, yarımfinal və final; bürünc medallar təsəlli görüşləri ilə müəyyən olunur.

MADDƏ 6 — SINAYÇI HEYƏTİ

6.1. Məqsəd

Bu Maddə yarışın Sınayçı Heyətinin quruluşunu, səlahiyyətlərini və vəzifələrini müəyyən edir.

6.2. Ümumi quruluş

Vəzifə	Sayı	Əsas funksiyası
Baş Sınayçı	1	Ümumi nəzarət; son qərar
Baş Katib	1	Sənədləşmə, cədvəl, etirazların qəbulu
Koordinator (hər disiplin üzrə)	Hər fəal disiplinə 1	Texniki qərarlar; xal və cəzaların elanı. Hər fəal disiplinə 1 Koordinator; eyni vaxtda keçirilən disiplinlərin sayına görə dəyişir.
Mərkəz Sınayçısı	Hər meydana 1	Matçın idarə olunması; qalibin elanı
Masa Sınayçısı	Hər meydana 1	Texniki dəstək; bərabərlik halında səs hüququ
Kargüzar	Hər meydana 1	Protokol; nəticələrin qeydiyyatı
Vaxt Sınayçısı	Hər meydana 1	Vaxtın hesablanması; siqnal
Tibbi heyət	≥1	Zədənin diaqnozu; yarışa buraxılış

6.3. Vəzifələrin təsviri

6.3.1. Baş Sınayçı

- Baş Sınayçı yarışın düzgün hazırlanmasını təmin edir və bu barədə təşkilat komitəsinə tövsiyələr verir.
- Baş Sınayçı meydana, avadanlığa və təhlükəsizlik tədbirlərinə nəzarət edir.
- Baş Sınayçı Sınayçıların işinin keyfiyyətini izləyir və zərurət olduqda onları əvəz edir.
- **Son qərar səlahiyyəti:** Baş Sınayçı bütün yarış boyu texniki qərarlar üzrə son səlahiyyətdir. Bu qərarlar bu Qaydalarda müəyyən edilmiş etiraz və yoxlama mexanizmlərinə tabedir.

6.3.2. Koordinator (disiplin)

- Koordinator bu Qaydalarda açıq şəkildə tənzimlənməyən texniki məsələlər üzrə öz disiplinində ilk qərarı verir; yarış üzrə yekun texniki qərar Baş Sınayçıya məxsusdur. Hər iki qərar bu Qaydalardakı etiraz və apellyasiya mexanizmlərinə tabedir.
- Koordinator xalları, xəbərdarlıqları və cəzaları Əlavə 2-yə uyğun elan edir.
- Koordinator əlavə dövrəni elan edir və bərabərlik hallarını həll edir.
- Koordinator video icmalını Sınayçı Heyəti ilə birlikdə aparır.

6.3.3. Mərkəz Sınayçısı

- Mərkəz Sınayçısı matçı «BAŞLA» komandasından «DUR» komandasına qədər idarə edir.
- Mərkəz Sınayçısı xal gətirən texnika tətbiq olunduqda, qayda pozulduqda və ya təhlükəsizlik tələb etdikdə matçı dayandırır.
- Mərkəz Sınayçısı cəzaları tətbiq edir və qalibi elan edir.
- Mərkəz Sınayçısının səlahiyyəti yalnız meydanı deyil, onun yaxın ətrafını da əhatə edir.

6.3.4. Masa Sınayçısı

- ❖ Matçı masadan qiymətləndirir və Mərkəz Sınayçısını dəstəkləyir. Masa Sınayçısı etibarlı texniki cəhdləri və meydan pozuntularını fəal şəkildə qeydə alır; bərabərlik halında bu məlumatlara əsaslanılır.
- ❖ Rəsmi şəxslər arasında fikir ayrılığı olduqda Koordinator yekdil qərar əldə etmək üçün müdaxilə edir.
- ❖ Masa Sınayçısının səlahiyyəti yalnız meydanla məhdudlaşmır; meydanın yaxın ətrafına da şamil olunur.

6.3.5. Vaxt Sınayçısı

- ❖ Vaxt Sınayçısı saatı «BAŞLA» komandasından dərhal sonra işə salır.
- ❖ Zədə sayımı zamanı Vaxt Sınayçısı səkkizinci (8-ci) saniyədə xəbərdarlıq, onuncu (10-cu) saniyədə son siqnal verir.
- ❖ Vaxt Sınayçısı Sınayçı əlini qaldıran kimi sayımı dayandırır.

MADDƏ 7 — XAL VƏ QƏRAR SİSTEMİ

7.1. Məqsəd

Bu Maddə bütün disiplinlərə aid vahid xal qaydalarını müəyyən edir. Xal yalnız SARGUT (1 xal) və ACAR (3 xal) ilə toplanır; 3 SARGUT avtomatik olaraq 1 ACAR sayılır. UTKU xal səviyyəsi deyil, qələbə kartıdır: hesab 6 xala çatanda matç bitir və aşağıda göstərildiyi kimi UTKU verilir.

7.2. Vahid xal cədvəli

Termin	Xal	Tərif	Kart
SARGUT	1	Texniki üstünlük — icazə verilən zərbə, süpürmə və ya atış düzgün tətbiq olunub	Sarı kart
ACAR	3	Nokdaun — rəqib zərbədən sonra yerə yıxılır, lakin 10 saniyə ərzində davam edə bilir; və ya 3 SARGUT-un toplanması	Göy kart
UTKU	—	Qələbə kartı — matçın qalibinə verilir: 6 xala (2 ACAR) çatmaqla, nokautla, qıfıl və ya boğucu ilə təslimlə, yaxud vaxtın sonunda xalla	Qırmızı kart
KINAK	–	Cəza (xal qiyməti yoxdur; yalnız intizam və bərabərlik qiymətləndirilməsində nəzərə alınır) — qayda pozuntusuna görə (2 xəbərdarlıq toplananda 1 KINAK verilir; 3 KINAK → matçın itirilməsi; diskvalifikasiya üçün bax: Maddə 13.2)	Qara kart

- **Xal zənciri — formal model:** 3 SARGUT-un toplanması avtomatik olaraq 1 ACAR (3 xal) sayılır. Hesabı 6 xala (2 ACAR) çatan atlet matçı vaxtından əvvəl qazanır və UTKU alır.
- **ACAR (3 xal) — verilmə şərtləri və məhdudiyyətləri:** ACAR yalnız aşağıdakı hallarda verilir, başqa heç bir halda verilmir: 3 SARGUT-un toplanması; rəqibin nokdaun vəziyyətinə düşməsi; Maddə 8-də ACAR kimi qiymətləndirildiyi açıq göstərilən atışlar.
- **UTKU — növləri və verilmə şərtləri: UTKU xal vahidi deyil, qələbə kartıdır. Xal yalnız SARGUT (1 xal) və ACAR (3 xal) ilə toplanır; qalib qələbəni necə qazanmasından asılı olmayaraq UTKU alır — 6 xala çatmaqla, nokautla, təslimlə və ya rəqibin imtinası ilə, yaxud vaxtın sonunda xalla, hətta 1 xal fərqlə. UTKU beş formada verilir.** Bütün hallarda qələbə dərhal elan olunur və hesab yekunlaşdırılır. UTKU baş verəndə matç dərhal bitir və UTKU son nəticə kimi tətbiq olunur.
- **UTKU (nokautla):** Atlet on (10) saniyə ərzində qalxa bilmədikdə matç dərhal bitir. Texniki xal hesablanması tətbiq olunmur.
- **UTKU (texniki üstünlüklə):** 2 ACAR-ın toplanması; Mərkəz Sınayçısının açıq texniki üstünlüyə və ya rəqibin müdafiəsiz vəziyyətinə əsasən verdiyi qərar.
- **UTKU (vaxtın sonunda xalla):** Vaxt bitəndə rəqibdən ən azı 1 SARGUT öndə olmaq.
- **UTKU (rəqibin imtinası ilə):** İştirakçı könüllü olaraq təslim olduğunu bildirir və ya məşqçi küncdən dəsmal atır.
- **Sınayçının öz qərarı ilə hərəkət səlahiyyəti:** Atletdə huşunu itirmə əlamətləri görünəndə, atlet müdafiəsiz vəziyyətdə ardıcıl zərbələr alanda və ya Yarış Həkimi matçın dayandırılmasını tələb edəndə (bu halda matç mütləq dayandırılır) Mərkəz Sınayçısı texniki hesabdan asılı olmayaraq UTKU verə bilər. Müdafiəsiz vəziyyət atletin özünü təsirli müdafiə edə bilmədiyi və zərbələrə açıq qaldığı vəziyyətdir. Mərkəz Sınayçısının qərarı ilə verilən UTKU texniki UTKU ilə eyni hüquqi qüvvəyə malikdir. Matçı bitirən bütün qərarlar UTKU kimi qeydə alınır.
- **Nokdaun modeli — nokdaun nədir:** Rəqibin zərbəsi, atışı və ya texniki hərəkəti nəticəsində atletin bədəninin (dizdən aşağı hissə istisna olmaqla) yerə toxunması; matçı davam etdirmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsi; müdafiəsiz vəziyyətə düşmə. Atışdan sonra atlet mübarizəni dərhal davam etdirə bilirsə, bu, nokdaun deyil — atış disiplinin qaydalarına görə

qiymətləndirilir; nokdaun üçün döyüş qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsi şərtdir və bu halda Mərkəz Sınayçısı sayıma başlayır. Nokdaun yalnız rəqibin matç qabiliyyətinə həqiqətən təsir edən təsirli hərəkəti nəticəsində qeydə alınır — zəif, hiss olunmayan və ya təsirsiz toxunuş nokdaun sayılmır. Sınayçının dayandırması yalnız rəqibin təsirli hərəkətindən sonra baş verdikdə nokdaun kimi qəbul olunur; belə hərəkət olmadan edilən dayandırma nokdaun sayılmır.

- **Nokdaun sayılmır:** sürüşmə; tarazlığın itirilməsi (texniki təsir olmadan); texniki səhv nəticəsində yıxılma.
- *Qeyd: Bu xal sistemi həvəskar səviyyədə təhlükəsizliyi artırmaq üçün tətbiq olunur; zərbələrin birbaşa sayına deyil, texniki üstünlüyə əsaslanır.*

7.3. Qələbə növləri

Növ	Şərt	Qeyd
UTKU (6 xal və ya təslim)	6 xal toplanır və ya rəqib təslim olur	Yarış vaxtından asılı olmayaraq bitir
İki nokdaun	Ardıcıl 2 ACAR	Avtomatik olaraq UTKU sayılır
Nokaut	10 saniyə ərzində qalxa bilmir	Tibbi müdaxilə məcburidir
UTKU — vaxtın sonunda xalla (bax: Maddə 7.2)	Vaxt bitəndə daha çox xal	KINAK-ın az olması üstünlük verir
Sınayçıların qərarı	Xallar bərabərdir və 5.4-ün ilk üç meyarı qalibi müəyyən etmir	Bütün meyarlar bərabər olduqda — 3 Sınayçının səs çoxluğu ilə qərar
Rəqibin diskvalifikasiyası	Ağır pozuntu — atlet yarışdan kənarlaşdırılır. 3 KINAK-ın toplanması ayrı məsələdir: yalnız həmin matçın itirilməsi ilə nəticələnir və atleti turnirdən çıxarmır	Diskvalifikasiya olunan tərəf məğlub sayılır

7.4. KINAK (cəza xalı) sistemi

Pozuntuların sayı	Qayda	Nəticə
Birinci pozuntu	Şifahi xəbərdarlıq 1	Qeydə alınır — cəza yoxdur
İkinci pozuntu	Şifahi xəbərdarlıq 2	I KINAK
Üçüncü–dördüncü pozuntu	Daha iki xəbərdarlıq	II KINAK
Beşinci–altıncı pozuntu	Daha iki xəbərdarlıq	III KINAK → matçın itirilməsi
Ağır / qəsdli pozuntu	Dərhal	Diskvalifikasiya

> **i** *Xallar Mərkəz Sınayçısı ilə Koordinatorun birgə qərarı ilə elan olunur.*
>
> *Rəsmi şəxslər arasında fikir ayrılığı olduqda Koordinator yekdil qərar əldə etmək üçün müdaxilə edir.*

Qeyd: KINAK cəzaları xal vermir. 3 KINAK-ın toplanması həmin matçın itirilməsi ilə nəticələnir (bax: Maddə 13.2). Heç-heçə və ya xal bərabərliyi olduqda KINAK-ı az olan atlet üstün sayılır.

MADDƏ 8 — ALPAQUT DİSİPLİNLƏRİ

Bu Maddə hər döyüş disiplininin xüsusi qaydalarını əhatə edir. Yarışın ümumi qaydaları (matçın müddəti istisna olmaqla) Maddə 5-də verilir; burada yalnız disiplinə aid fərqlərə baxılır.

A

AYÇA DİSİPLİNİ

Məhdud kontaktlı döyüş disiplini · Aypara (AYÇA) üslublu əl və ayaq zərbələrini, süpürmələri və atış texnikalarını əhatə edən yarış formatı.

Məhdud kontakt nə deməkdir. AYÇA-da zərbələr tam güclə vurulur (8–13 yaş kateqoriyalarında başa zərbələr istisnadır — yüngül toxunuş); bu, yüngül kontakt və ya xal döyüşü deyil. «Məhdud» sözü gücə deyil, hədəfə və şərtlərə aiddir: başa əl zərbəsinə icazə verilmir, ayaq zərbəsinə isə verilir; süpürmə və ya atışdan sonra yerdə zərbə vurulmur və mübarizə ayaq üstə davam edir; bütün iştirakçılar tam qoruyucu avadanlıqda yarışır (bax: Maddə 4.3).

8.A.1. Matçın müddəti

Yaş kateqoriyası	İlkin matçlar	Final matçları
Uşaqlar 8–9 / 10–11 yaş	1 dövrə × 2 dəq	1 dövrə × 3 dəq
Yeniyetmələr 12–13 / 14–15 yaş	1 dövrə × 2 dəq	1 dövrə × 3 dəq
Böyük yeniyetmələr 16–17 yaş	1 dövrə × 2 dəq	1 dövrə × 3 dəq
Böyüklər (18–35 yaş)	1 dövrə × 3 dəq	1 dövrə × 3 dəq
Veteranlar A (36–40) və Veteranlar B (41+)	1 dövrə × 3 dəq	1 dövrə × 3 dəq

8.A.2. İcazə verilən texnikalar

Texnikanın növü	İcazə	Məhdudiyyət
Əl zərbəsi (yumruq)	Yalnız bədənə — öndən və yandan	Başa, arxaya və onurğaya qadağandır
Ayaq zərbəsi (təpik)	Başa, bədənə və buda	Baldıra, boğaza, qasığa, oynaqlara, onurğaya və arxaya qadağandır
Diz zərbəsi	18 yaş və yuxarı: yalnız bədənə	18 yaşadək və veteranlar üçün — qadağandır
Atış / süpürmə	Ayaq üstə (3 saniyəlik tutuş); ayaqlara süpürmə və çelmə icazəlidir	Yer mübarizəsi yoxdur
Klinç	AYÇA texnikası və ya atış üçün	Texnika icra olunduğu müddətdə davam edə bilər; üç saniyədən uzun texnikasız tutuş KINAK ilə nəticələnir

8.A.3. Qadağan olunan hərəkətlər

- Başa əl zərbələri;
- Boğaza, qasığa, oynaqlara və onurğaya zərbələr;

Baldıra zərbələr;

- ❖ Arxaya və başın arxasına zərbələr;
- ❖ Yer mübarizəsi (yer güləşi, qıfıl və boğucular);
- ❖ Dirsək, baş və ya çiyinlə zərbələr; açıq əllə şillə; dəbilqədən tutmaq;
- ❖ Dişləmək, saçdan tutmaq, barmaq sındırmaq;
- ❖ «BAŞLA»-dan əvvəl başlamaq; «DUR»-dan sonra davam etmək;
- ❖ Alpaqut salamından imtina; passiv və ya saxta döyüş.

8.A.4. Başa ayaq zərbələrinin qiymətləndirilməsi (8–13 yaş)

8–13 yaş kateqoriyalarında başa ayaq zərbəsi toxunuşa görə aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

Vəziyyət	**Nəticə**
Zərbə başa toxunur	Bir (1) SARGUT — rəqib sarsılmasa belə
Rəqib zərbəni bloklayır	Xal verilmir
Rəqib zərbəni bloklayır, amma büdrəyir və ya tarazlığını itirir	Bir (1) SARGUT

Səbəb: 8–13 yaş kateqoriyalarında yalnız toxunuş sayılır; buna görə başa güclü zərbə tələb olunmur. Bu qayda uşaqların qorunmasına xidmət edir. 8–13 yaş kateqoriyalarında başa zərbə, nəticəsindən asılı olmayaraq, ACAR və UTKU gətirmir; tullanma və fırlanma zərbələri də daxil olmaqla yalnız 1 SARGUT qazandırır. Bu qayda BATUR və CAYMAZ disiplinlərində də tətbiq olunur.

8.A.5. Xal şərtləri

Hərəkət	**Şərt**	**Xal**
İcazə verilən zərbə	Rəqibi sarsıdır və ya tarazlığını pozur	1 SARGUT
Başa ayaq zərbəsi (8–13 yaş)	Toxunuş qaydası — bax: Maddə 8.A.4	1 SARGUT
Atış və ya süpürmə	Texnika ilə icra olunur; atlet rəqibi yıxır və üstün mövqeyi saxlayır	1 SARGUT
Nokdaun	Rəqib zərbə nəticəsində yıxılır və ya matçı davam etdirmək qabiliyyətini müvəqqəti itirir, sayım bitənədək qalxır	ACAR
Nokaut	Rəqib qalxa bilmir sayım bitənədək	UTKU

Zərbə yalnız rəqibi sarsıtdıqda və ya tarazlığını pozduqda sayılır; düzgün icra olunmuş atış və ya süpürmə yalnız atlet üstün mövqeyi saxladıqda sayılır.

8.A.6. Disiplinə aid qeydlər

i *İki əllə klinçə yalnız AYÇA (aypara) texnikası və ya atış üçün icazə verilir. Klinç texnika icra olunduğu müddətdə davam edə bilər; üç (3) saniyədən uzun texnikasız tutuş KINAK ilə nəticələnir.*

Bir əllə klinç edən atlet eyni nöqtəyə ardıcıl birdən çox zərbə vura bilməz — zərbələr növbələşməlidir.

Nokdaun və nokaut. Rəqib zərbə nəticəsində yıxıldıqda və ya matç qabiliyyətini müvəqqəti itirdikdə və sayım bitənədək qalxdıqda ACAR verilir. Rəqib ona qədər sayılanda qalxa bilmirsə, bu nokautdur və Mərkəz Sınayçısı dərhal UTKU elan edir.

B BATUR DİSİPLİNİ

Qarışıq yarış · Tam zərbələr (əl və ayaq) + yer mübarizəsi · Boğuculara icazə verilir

8.B.1. Matçın müddəti

Yaş kateqoriyası	İlkin matçlar	Final matçları
Uşaqlar 8–9 / 10–11 yaş	1 dövrə × 2 dəq	1 dövrə × 3 dəq
Yeniyetmələr 12–13 / 14–15 yaş	1 dövrə × 2 dəq	1 dövrə × 3 dəq
Böyük yeniyetmələr 16–17 yaş	1 dövrə × 2 dəq	1 dövrə × 3 dəq
Böyüklər (18–35 yaş)	1 dövrə × 3 dəq	1 dövrə × 3 dəq
Veteranlar A (36–40) və Veteranlar B (41+)	1 dövrə × 3 dəq	1 dövrə × 3 dəq

8.B.2. İcazə verilən və qadağan olunan texnikalar

Texnikanın növü	İcazə	Məhdudiyyət
Əl zərbəsi (yumruq)	Başa və bədənə — YANKU YUMRUK daxil olmaqla bütün əl zərbələri	Başın arxasına və onurğaya qadağandır
Ayaq zərbəsi (təpik)	Başa, bədənə, buda və baldıra	Başın arxasına, boğaza, qasığa, oynaqlara, onurğaya və arxaya qadağandır
Diz zərbəsi	18 yaş və yuxarı: yalnız bədənə	Bütün yaş kateqoriyalarında başa qadağandır; 18 yaşadək və veteranlar üçün qadağandır
Tutuş	Sərbəst — atış və ya yer mübarizəsinə keçid üçün rəqibdən tutmaq	Vaxt həddi yoxdur
Klinç	Sərbəst — klinç daxilində zərbələrə, atışlara və yerə keçidə icazə verilir	Vaxt həddi yoxdur; passivlik ümumi qayda ilə qiymətləndirilir
Yer mübarizəsi	İcazə verilir — 20 saniyə; texnika icra olunursa, başa çatanadək davam edir	5 saniyə passivlik — atletlər ayağa qaldırılır
Boğucu / qıfıl	Yalnız yer mübarizəsində	Ayaq üstə vəziyyətdə qadağandır

8.B.3. Başa zərbələrdə yaş məhdudiyyətləri (ayaq üstə)

Yaş qrupu	Başa əl zərbəsi	Başa ayaq zərbəsi
8–13 yaş	Yüngül zərbə — başa toxunan zərbə 1 SARGUT qazandırır	Yüngül zərbə — başa toxunan zərbə 1 SARGUT qazandırır
14–17 yaş	Tam kontakt	Tam kontakt
18–35 yaş	Tam kontakt	Tam kontakt
Veteranlar (A: 36–40 yaş / B: 41+ yaş)	Tam kontakt	Tam kontakt

Baş qoruyucusu üzü qoruyur, beyni yox: zərbə anında beyin kəllənin içində hərəkət edir və heç bir qoruyucu bunun qarşısını ala bilmir. Buna görə 8–13 yaş qrupunda xal zərbənin gücündən asılı deyil. 8–13 yaş kateqoriyalarında başa zərbə, nəticəsindən asılı olmayaraq, ACAR və UTKU gətirmir; tullanma və fırlanma zərbələri də daxil olmaqla yalnız 1 SARGUT qazandırır.

8.B.4. Yer mübarizəsində yaş məhdudiyyətləri

Yaş qrupu	Yer mübarizəsində əl zərbələri
8–15 yaş	Qadağandır
16–17 yaş	Yalnız bədənə
18–35 yaş	Baş + bədən
Veteranlar (A: 36–40 yaş / B: 41+ yaş)	Yalnız bədənə

8.B.5. Ayaq üstə mübarizədə xal qaydaları

Hərəkət	Şərt	Xal
İcazə verilən zərbə	Rəqibi sarsıdır və ya tarazlığını pozur	1 SARGUT
Atış və ya süpürmə	Texnika ilə icra olunur; atlet rəqibi yıxır və üstün mövqeyi saxlayır	1 SARGUT
Rəqibi tam qaldıraraq atış	Ayaq üstə mübarizədə rəqibin hər iki ayağı yerdən ayrılır və atış başa çatdırılır	2 SARGUT
Nokdaun	Rəqib zərbə nəticəsində yıxılır və ya matçı davam etdirmək qabiliyyətini müvəqqəti itirir və sayım bitənədək qalxır	ACAR
Nokaut və ya təslim olma	Rəqib sayım bitənədək qalxa bilmir və ya təslim olduğunu bildirir	UTKU

Atış və ya süpürmənin meyarı texnikaya nəzarətdir. Atlet rəqibi texnika ilə yıxıb üstün mövqeyi saxlayırsa, hərəkət sayılır. Hər ikisi büdrəyib qarışıq halda yıxılırsa, xal verilmir — bu, texnika deyil, təsadüfdür. Atlet rəqibi itələyib nəzarətsiz onun üstünə yıxılırsa, xal verilmir.
Qeyd: rəqibi tam qaldıraraq atışa 2 SARGUT verilməsi BATUR disiplinində SARGUT-un adi qiymətindən istisnadır.

8.B.6. Yer mübarizəsində xal

- 8-15 yaş kateqoriyalarında yer mübarizəsi zamanı qıfıl tam tətbiq olunub oynağa (dirsəyə, dizə və ya topuğa) təzyiq başlayan kimi Mərkəz Sınayçısı UTKU elan edir; oynağın tam açılması gözlənilmir. Eyni qayda 12-15 yaş kateqoriyalarında boğuculara da aiddir: boğucu qurulub boyuna təzyiq başlayan kimi UTKU elan olunur. 8-11 yaş kateqoriyalarında boğucular qadağandır. Təslim siqnalı gözlənilmir.
- Atlet rəqibin altından çıxıb üstün nəzarət mövqeyinə keçdikdə bir (1) SARGUT xal verilir.
- Atılan rəqib atış hərəkəti nəticəsində BERKUT çevrəsindən çıxdıqda atan atletə bir (1) SARGUT xal verilir.
- **2** SARGUT **(xüsusi qayda):** Atış zamanı rəqib yerdən tam qaldırıldıqda — hər iki ayağı səthdən ayrılaraq — və yerə endirildikdə iki (2) xal verilir. Bu, B disiplinində SARGUT-un adi qiymətindən xüsusi istisnadır (bax: Maddə 7.2).

8.B.7. Boğucu texnikalarda yaş qaydaları

Yaş qrupu	Boğucu texnika (BOĞUÇAN)
8–11 yaş	Qadağandır
12–15 yaş	Yalnız bir əllə icazə verilir
16–17 yaş	Bütün boğucular — təslim olmanın ümumi qaydası
18–35 yaş	Bütün boğucular — təslim olmanın ümumi qaydası
Veteranlar (A: 36–40 / B: 41+)	Bütün boğucular — təslim olmanın ümumi qaydası

İki əllə boğma (12–15 yaş). İki əllə başlanmış boğucu qələbə gətirmir. Mərkəz Sınayçısı «DUR» komandası verib mübarizəni dayandırır, boğucunu tam açdırır və xəbərdarlıq edir; mübarizə həmin mövqedən davam edir. Təkrar olunarsa, KINAK verilir.
Boğucuda təzyiqin başlanması (12–15 yaş). Bir əllə boğucu qurulub boyuna təzyiq başlayan kimi Mərkəz Sınayçısı dərhal UTKU elan edir; təslim siqnalı gözlənilmir. Eyni prinsip 8–15 yaş kateqoriyalarında qıfıllara da aiddir: texnika tam tətbiq olunub oynağa təzyiq başlayan kimi UTKU elan olunur.

8.B.8. Çırpmanın qadağan olunması və Sınayçının müdaxiləsi

Yer mübarizəsi zamanı rəqibi yerdən qaldırıb yerə çırpmaq qəti qadağandır. Tutuşun forması əhəmiyyət daşımır.
Rəqib atleti tutub boğucu və ya qıfıl tətbiq edirsə, onu qaldırıb çırpmaq qadağandır; azad olmaq üçün Maddə 8.B.10-da göstərilən icazəli çıxışlardan istifadə olunmalıdır.
Rəqib heç nədən tutmursa, atlet yerdəki rəqibi ÇAPAN-dan və ya bədənindən tutub qaldıra və yerə çırpa bilməz.
Qaldırıb arxaya atmaq da qadağandır. «Bu, çırpma deyil, texnika idi» bəhanəsi qəbul olunmur: yerdəki rəqib qaldırılıb yerə çırpıla bilməz. İstiqamət əhəmiyyət daşımır — irəli, geri və ya yana, qadağa eynidir.
Atletin ayaq üstə və ya diz üstə olması əhəmiyyət daşımır; diz üstə olan atlet də rəqibi qaldırıb yerə çırpa bilməz. Sadə meyar belədir: rəqibin ayaqlarından başqa hər hansı hissəsi — dizi, arxası, bədəni — yerə toxunursa, o, yerdəki rəqibdir.
Səbəb: qaldırılmış atlet havada özünü qoruya bilmir; necə yerə düşəcəyini o yox, atan atlet həll edir. Zərbə boyuna və onurğaya düşür və belə hərəkətlər idmanda ən ağır zədə mənbələrindəndir.
Sınayçının müdaxiləsi. Çırpma qadağası təhlükəsizlik qaydasıdır; Sınayçı pozuntunun başa çatmasını gözləmir, onun qarşısını alır. Yerdəki rəqibin bədəni yerdən ayrılmağa başlayan kimi Mərkəz Sınayçısı «YASAK» komandası verib hərəkəti dayandırır. Atlet dayanıb rəqibi nəzarətlə yerə endirirsə, mübarizə həmin mövqedən davam edir; ilk cəhd şifahi xəbərdarlıqla bitir, təkrar olunarsa KINAK verilir. Atlet xəbərdarlığa baxmayaraq rəqibi qaldırıb yerə çırparsa və ya çırpma Sınayçı müdaxilə edənədək baş verərsə, Mərkəz Sınayçısı matçı dərhal dayandırır və çırpan atleti məğlub elan edir. Çırpılan atleti Yarış Həkimi müayinə edir.

8.B.9. Yerdə icazə verilən hərəkətlər

Çırpma qadağası yer mübarizəsinin özünü məhdudlaşdırmır.
Yerdəki rəqibi qaldırmadan çevirmək, yuvarlatmaq və mövqeyini dəyişmək icazəlidir.
Yerdə çevirmə texnikalarına icazə verilir: atlet dizini, çiynini və ya arxasını yerdə saxlayaraq rəqibi öz bədəninin üstündən çevirə bilər.
Rəqib öz ayaqları üstə qalxıbsa, artıq yerdəki rəqib sayılmır və atış texnikalarına yenidən icazə verilir.

8.B.10. Təslim olma və icazə verilən çıxışlar

16 yaş və yuxarı kateqoriyalarda atlet boğucu və ya qıfıla qarşı təslim olduğunu bildirdikdə Mərkəz Sınayçısı matçı dərhal dayandırır və rəqibə UTKU elan edir.
8–15 yaş kateqoriyalarında təslim gözlənilmir: qıfıl tam tətbiq olunub oynağa təzyiq başlayan kimi UTKU elan olunur. Eyni qayda 12–15 yaş kateqoriyalarında boğuculara da aiddir; 8–11 yaş kateqoriyalarında boğucular qadağandır. Atlet buna baxmayaraq təslim olduğunu bildirərsə, Mərkəz Sınayçısı matçı dərhal dayandırır və UTKU elan edir.
Boğucuya və ya qıfıla düşmüş atlet aşağıdakı yollarla azad olmağa çalışa bilər: rəqibin tutuşunu qırmaq, mövqeyini dəyişmək, yuvarlanmaq və ya məsafə yaratmaq. Qaldırıb çırpmaq çıxış yolu sayılmır.

8.B.11. Qadağan olunan hərəkətlər

- Yerdə ayaqla vurmaq;
- Dirsəklə vurmaq; açıq əllə / ovucla vurmaq;
- Onurğanın zədələnməsinə səbəb ola biləcək texnikalar; qabırğaların / qasığın üstünə düşmək;
- Rəsmi BOĞUÇAN texnikalarından kənar boğma — boğazı barmaqlarla sıxmaq, bilək və ya dirsəklə xirtdəyə birbaşa təzyiq; dabanı ağrıdacaq şəkildə bükmək;
- Yerdə rəqibin arxasına vurmaq və ya onu qaldırıb arxası üstə çırpmaq; dişləmək; saçdan tutmaq.

8.B.12. Qoruyucu avadanlıq

Qoruyucu avadanlıq bütün yaş qruplarında məcburidir və qadın atletlərə də eyni qaydada şamil olunur. Əlcəklər tutmağa və boğucu texnikaları icra etməyə imkan verməlidir.

Qoruyucu	Kim üçün
Barmaqları açıq döyüş əlcəyi	Bütün yaş qrupları
Almacıq sümüklərini qoruyan baş qoruyucusu	Bütün yaş qrupları
Ağız qoruyucusu	Bütün yaş qrupları
Ayaq qoruyucusu	Bütün yaş qrupları
Qasıq qoruyucusu	Bütün yaş qrupları
Sinə qoruyucusu	15 yaşadək bütün atletlər üçün məcburidir; 16 yaş və yuxarı kişi atletlər istifadə etmir; bütün yaş qruplarında qadın atletlər üçün məcburidir

C CAYMAZ DİSİPLİNİ

Tam kontakt · Başa əl + ayaq · Klinç güləşi qadağandır

8.C.1. Matçın müddəti

Yaş kateqoriyası	İlkin matçlar	Final matçları
Uşaqlar 8–9 / 10–11 yaş	1 dövrə × 2 dəq	1 dövrə × 3 dəq
Yeniyetmələr 12–13 / 14–15 yaş	1 dövrə × 2 dəq	1 dövrə × 3 dəq
Böyük yeniyetmələr 16–17 yaş	1 dövrə × 2 dəq	1 dövrə × 3 dəq
Böyüklər (18–35 yaş)	1 dövrə × 3 dəq	1 dövrə × 3 dəq
Veteranlar A (36–40) və Veteranlar B (41+)	1 dövrə × 3 dəq	1 dövrə × 3 dəq

8.C.2. İcazə verilən və qadağan olunan texnikalar

Texnikanın növü	İcazə	Məhdudiyyət
Əl zərbəsi (yumruq)	Başa və bədənə — YANKU YUMRUK daxil olmaqla bütün əl zərbələri	Başın arxasına və onurğaya qadağandır
Ayaq zərbəsi (təpik)	Başa, bədənə, buda və baldıra	Başın arxasına, boğaza, qasığa, oynaqlara, onurğaya və arxaya qadağandır
Diz zərbəsi	18 yaş və yuxarı: yalnız bədənə	Bütün yaş kateqoriyalarında başa qadağandır; 18 yaşadək və veteranlar üçün qadağandır
Süpürmə	Klinçsiz icazə verilir	Tutuşla edilən süpürmələr qadağandır
Güləş, klinç, yer mübarizəsi	Yoxdur	Tamamilə qadağandır

8.C.3. Başa zərbələrdə yaş məhdudiyyətləri (ayaq üstə)

Yaş qrupu	Başa əl zərbəsi	Başa ayaq zərbəsi
8–13 yaş	Yüngül zərbə — başa toxunan zərbə 1 SARGUT qazandırır	Yüngül zərbə — başa toxunan zərbə 1 SARGUT qazandırır

14–17 yaş	Tam kontakt	Tam kontakt
18–35 yaş	Tam kontakt	Tam kontakt
Veteranlar (A: 36–40 yaş / B: 41+ yaş)	Tam kontakt	Tam kontakt

Baş qoruyucusu üzü qoruyur, beyni yox: zərbə anında beyin kəllənin içində hərəkət edir və heç bir qoruyucu bunun qarşısını ala bilmir. Buna görə 8–13 yaş qrupunda xal zərbənin gücündən asılı deyil. 8–13 yaş kateqoriyalarında başa zərbə, nəticəsindən asılı olmayaraq, ACAR və UTKU gətirmir; tullanma və fırlanma zərbələri də daxil olmaqla yalnız 1 SARGUT qazandırır.

8.C.4. Xal şərtləri

- Zərbə yalnız rəqibi sarsıtdıqda və ya tarazlığını pozduqda sayılır; Maddə 8.C.3-dəki yaş qaydaları nəzərə alınır.
- Hər hərəkətin qiymətləndirilməsi aşağıdakı cədvəldə verilir.

Hərəkət	**Şərt**	**Xal**
İcazə verilən zərbə	Rəqibi sarsıdır və ya tarazlığını pozur	1 SARGUT
Süpürmə	Texnika ilə və klinçsiz icra olunur; rəqib yıxılır	1 SARGUT
Tullanma və fırlanma zərbələri	Təsirli olduqda — rəqibi sarsıdır və ya tarazlığını pozur	2 SARGUT
Nokdaun	Rəqib zərbə nəticəsində yıxılır və ya matçı davam etdirmək qabiliyyətini müvəqqəti itirir və sayım bitənədək qalxır	ACAR
Nokaut	Rəqib sayım bitənədək qalxa bilmir	UTKU

Tullanma və fırlanma zərbələri 2 SARGUT qiymətindədir, çünki onların icrası xeyli çətindir və daha böyük risk daşıyır. Bu qayda 8–13 yaş kateqoriyalarında başa zərbələrə şamil olunmur (yalnız 1 SARGUT).

8.C.5. Qadağan olunan hərəkətlər

- Dirsəklə vurmaq; açıq əllə / ovucla vurmaq;
- Güləş tutuşunun hər hansı forması; yer mübarizəsi;
- Matç zamanı ağız qoruyucusunu çıxarmaq, tüpürmək və ya əlcəkləri çıxarmaq;
- Dişləmək, saçdan tutmaq, salamdan imtina.

8.C.6. Qoruyucu avadanlıq

Qoruyucu avadanlıq bütün yaş qruplarında məcburidir və qadın atletlərə də eyni qaydada şamil olunur.

Qoruyucu	**Kim üçün**
Almacıq sümüklərini qoruyan baş qoruyucusu	Bütün yaş qrupları
Boks / kikboksinq əlcəyi	Bütün yaş qrupları
Ağız qoruyucusu	Bütün yaş qrupları
Ayaq qoruyucusu	Bütün yaş qrupları
Qasıq qoruyucusu	Bütün yaş qrupları
Sinə qoruyucusu	15 yaşadək bütün atletlər üçün məcburidir; 16 yaş və yuxarı kişi atletlər istifadə etmir; bütün yaş qruplarında qadın atletlər üçün məcburidir

G QURŞAK

Kəmər güləşi + yer mübarizəsi · Bütün zərbələr qadağandır

8.G.1. Matçın müddəti

Yaş kateqoriyası	İlkin matçlar	Final matçları
Uşaqlar 8–9 / 10–11 yaş	1 dövrə × 2 dəq	1 dövrə × 3 dəq
Yeniyetmələr 12–13 / 14–15 yaş	1 dövrə × 2 dəq	1 dövrə × 3 dəq
Böyük yeniyetmələr 16–17 yaş	1 dövrə × 2 dəq	1 dövrə × 3 dəq
Böyüklər (18–35 yaş)	1 dövrə × 3 dəq	1 dövrə × 3 dəq
Veteranlar A (36–40) və Veteranlar B (41+)	1 dövrə × 3 dəq	1 dövrə × 3 dəq

8.G.2. İcazə verilən və qadağan olunan texnikalar

Texnikanın növü	İcazə	Məhdudiyyət
Başlanğıc mövqe	«BAŞLA»-dan əvvəl sol əl rəqibin kəmərindən tutur; sağ əl qaldırılır	«BAŞLA»-dan sonrakı ilk 5 saniyədə kəməri buraxmaq olmaz — xəbərdarlıq edilir, təkrar olunarsa KINAK verilir
Kəmərdən tutuş	Sərbəst	Kəmərdən icra olunan atış bir əlavə SARGUT qazandırır (bax: Maddə 8.G.3)
ÇAPAN-dan və bədəndən tutuş	İcazə verilir — atışlar və keçidlər üçün	-
Ayaqdan tutuş	İcazə verilir — bir və ya hər iki ayaqdan	-
Atış texnikaları	Bütün atışlara icazə verilir	Çırpma qadağası tətbiq olunur
Süpürmə və çelmə	İcazə verilir	-
Yer mübarizəsi	İcazə verilir — 20 saniyə; texnika icra olunursa, başa çatanadək davam edir	5 saniyə passivlik — atletlər ayağa qaldırılır
Boğucu və qıfıllar	Yalnız yer mübarizəsində	Yaş qaydaları — bax: Maddə 8.G.4 və 8.G.5
Zərbələr	Yoxdur	Bütün zərbələr qadağandır (əl, ayaq, diz, dirsək, baş)

8.G.3. Xal qaydaları

Hərəkət	Şərt	Xal
Atış	Texnika ilə icra olunur; rəqib yıxılır	1 SARGUT
Arxadan aşırma atışı	Atan atletin dizi, dirsəyi və başı texnika başa çatanadək yerə toxunmur; rəqib arxadan aşırılaraq atılır	2 SARGUT
Başın üstündən atış	Eyni şərtlə — rəqib atan atletin öz boyundan yuxarı qaldırılır və atılır	ACAR (3 xal)
Kəmərdən tutuş	Bu üç atışdan hər hansı biri kəmərdən tutularaq icra olunduqda	+1 SARGUT

Hərəkət	Şərt	Xal
Yerdə üstün mövqe	Atlet alt vəziyyətdən çıxır və üst mövqeyə keçir	1 SARGUT
Sinə üstündən çevirmə	Atlet altdakı rəqibin sinə və ya kəmər hissəsindən iki əllə tutur və onu öz sinəsinin üstündən çevirir	1 SARGUT
Ayaqdan çevirmə	Eyni qaydayla — rəqib ayağından çevrilir və atlet yenidən üst mövqeyə keçir	1 SARGUT
Təslim olma	Boğucu və ya qıfıl ilə	UTKU — matç bitir

Atışların qiymətləndirilməsi məntiqi. Xal texnikanın çətinliyi ilə artır. Adi atış 1 SARGUT-dur. Atan atlet texnikanı dizi, dirsəyi və ya başı yerə toxunmadan, ayaq üstə başa çatdırırsa, qiymət artır. Rəqib atletin öz boyundan yuxarı qaldırılırsa, atış ACAR kimi qiymətləndirilir.
Yerdə mövqe dəyişməsi. Altda olan atlet rəqibi çevirib üst mövqeyə keçirsə, 1 SARGUT alır; sonra altda qalıb növbəti dəfə çevirən atlet də 1 SARGUT alır.

8.G.4. Qıfıllarda yaş məhdudiyyətləri

Yaş qrupu	Qıfıl — yer mübarizəsi
8–15 yaş	Texnika tam tətbiq olunub oynağa (dirsəyə, dizə və ya topuğa) təzyiq başlayan kimi UTKU dərhal elan olunur; təslim siqnalı gözlənilmir
16 yaş və yuxarı	Təslim olmanın ümumi qaydası tətbiq olunur

8.G.5. Boğucu texnikalarda yaş qaydaları

Yaş qrupu	Boğucu texnika (BOĞUÇAN)
8–11 yaş	Qadağandır
12–15 yaş	Yalnız bir əllə icazə verilir
16 yaş və yuxarı	Bütün boğucular — təslim olmanın ümumi qaydası

İki əllə boğma (12–15 yaş). İki əllə başlanmış boğucu qələbə gətirmir. Mərkəz Sınayçısı «DUR» komandası verib mübarizəni dayandırır, boğucunu tam açdırır və xəbərdarlıq edir; mübarizə həmin mövqedən davam edir. Təkrar olunarsa, KINAK verilir.
Boğucuda təzyiqin başlanması (12–15 yaş). Bir əllə boğucu qurulub boyuna təzyiq başlayan kimi Mərkəz Sınayçısı dərhal UTKU elan edir; təslim siqnalı gözlənilmir.

8.G.6. Çırpmanın qadağan olunması və Sınayçının müdaxiləsi

Yer mübarizəsi zamanı rəqibi yerdən qaldırıb yerə çırpmaq qəti qadağandır. Tutuşun forması əhəmiyyət daşımır.
Rəqib atleti tutub boğucu və ya qıfıl tətbiq edirsə, onu qaldırıb çırpmaq qadağandır; azad olmaq üçün Maddə 8.G.8-də göstərilən icazəli çıxışlardan istifadə olunmalıdır.
Rəqib heç nədən tutmursa, atlet yerdəki rəqibi kəmərdən, ÇAPAN-dan və ya bədənindən tutub qaldıra və yerə çırpa bilməz.
Qaldırıb arxaya atmaq da qadağandır. «Bu, çırpma deyil, texnika idi» bəhanəsi qəbul olunmur. İstiqamət əhəmiyyət daşımır — irəli, geri və ya yana, qadağa eynidir.
Atletin ayaq üstə və ya diz üstə olması əhəmiyyət daşımır. Sadə meyar belədir: rəqibin ayaqlarından başqa hər hansı hissəsi — dizi, arxası, bədəni — yerə toxunursa, o, yerdəki rəqibdir.
Səbəb: qaldırılmış atlet havada özünü qoruya bilmir; necə yerə düşəcəyini o yox, atan atlet həll edir.
Zərbə boyuna və onurğaya düşür.
Sınayçının müdaxiləsi. Sınayçı pozuntunun başa çatmasını gözləmir, onun qarşısını alır. Yerdəki rəqibin bədəni yerdən ayrılmağa başlayan kimi Mərkəz Sınayçısı «YASAK» komandası verib hərəkəti

dayandırır. Atlet dayanıb rəqibi nəzarətlə yerə endirirsə, mübarizə həmin mövqedən davam edir; ilk cəhd şifahi xəbərdarlıqla bitir, təkrar olunarsa KINAK verilir. Atlet xəbərdarlığa baxmayaraq rəqibi qaldırıb yerə çırparsa və ya çırpma Sınayçı müdaxilə edənədək baş verərsə, Mərkəz Sınayçısı matçı dərhal dayandırır və çırpan atleti məğlub elan edir. Çırpılan atleti Yarış Həkimi müayinə edir.

8.G.7. Yerdə icazə verilən hərəkətlər

Çırpma qadağası yer mübarizəsinin özünü məhdudlaşdırmır. Yerdəki rəqibi qaldırmadan çevirmək, yuvarlatmaq və mövqeyini dəyişmək icazəlidir.
Yerdə çevirmə texnikalarına icazə verilir: atlet dizini, çiynini və ya arxasını yerdə saxlayaraq rəqibi öz bədəninin üstündən çevirə bilər.
Rəqib öz ayaqları üstə qalxıbsa, artıq yerdəki rəqib sayılmır və atış texnikalarına yenidən icazə verilir.

8.G.8. İcazə verilən çıxışlar

Boğucuya və ya qıfıla düşmüş atlet aşağıdakı yollarla azad olmağa çalışa bilər: rəqibin tutuşunu qırmaq, mövqeyini dəyişmək, yuvarlanmaq və ya məsafə yaratmaq. Qaldırıb çırpmaq çıxış yolu sayılmır.

8.G.9. Qadağan olunan hərəkətlər

- Bütün zərbələr (əl, ayaq, diz, dirsək, baş);
- Onurğanın zədələnməsinə səbəb ola biləcək texnikalar; qabırğaların / qasığın üstünə düşmək;
- Dabanı ağrıdacaq şəkildə burmaq; yer mübarizəsi zamanı arxası üstə atmaq;
- Saçdan tutmaq, dişləmək, salamdan imtina.

8.G.10. Avadanlıq

Avadanlıq qaydaları bütün yaş qruplarında və qadın atletlərə eyni qaydada tətbiq olunur.

Avadanlıq	**Qayda**
ÇAPAN və kəmər	Məcburidir — yarış forması
Ağız qoruyucusu	İcazə verilir, məcburi deyil
Qadın atletlər	ÇAPAN-ın altından köynək geyinilir
Sərt qoruyucular (qasıq, sinə, dirsək və diz qoruyucuları)	Qadağandır — güləşdə sərt qoruyucu rəqibi zədələyə bilər

| K | KAÇUT DİSİPLİNİ — TAKTIKI ÖZÜNÜMÜDAFIƏ

8.K.1. Disiplinin mahiyyəti və məqsədi

- KAÇUT alpaqut döyüş sənətinin ayrılmaz hissəsidir. O, alpaqutun taktiki özünümüdafiə disiplinidir: həm qədim türk döyüş mədəniyyətinin irsini, həm də bugünkü real özünümüdafiəni — silahlı və silahsız, bir və ya bir neçə rəqibə qarşı — öyrədir. Yarışda bu bilik və bacarıq nümayiş yolu ilə ölçülür: atletlər bir-biri ilə döyüşmür, Sınayçılar rəsmi Yörtəmlərin, silahlı və silahsız ardıcıllıqların və özünümüdafiə vəziyyətlərinin icra keyfiyyətini qiymətləndirir.
- Disiplinin məqsədi: alpaqut yarış texnikalarının düzgün icrasını nümayiş etdirmək, tarixi döyüş irsini qorumaq, silahdan istifadə bacarığını və silahlı, silahsız, bir və ya bir neçə rəqibə qarşı real özünümüdafiə bacarığını inkişaf etdirmək.

8.K.2. Rəsmi Yörtəmlər

- KAÇUT disiplinində doqquz (9) rəsmi Yörtəm tətbiq olunur — hər dərəcə üçün bir. Onlar üç ÜSTÜNGÜ-də qruplaşdırılır: ALPATAÇ Yörtəmləri (Y.1–Y.3), BİLGİNALP Yörtəmləri (Y.1–Y.3) və YARĞAN Yörtəmləri (Y.1–Y.3). Qiymətləndirmə ümumi çıxışa əsaslanır.
- Silahlı, silahsız və qarışıq formada hazırlanmış özünümüdafiə nümayişləri də bu disiplin çərçivəsində keçirilir.
- Hər çıxış aşağıdakı məcburi elementləri əhatə edir: açılış salamı (Alpaqut salamı — HA), texniki ardıcıllıq (Yörtəm), yarış simulyasiyası, bağlanış və çıxış.

8.K.3. Yarış kateqoriyaları

Yarış üç ayrı kateqoriya üzrə keçirilir; hər kateqoriya yaş qrupları daxilində fərdi, cüt və komanda formatında keçirilir.

Kateqoriya	Məzmun
Rəsmi Yörtəm	Atlet öz dərəcəsinə qədər (həmin dərəcə daxil) Yörtəmlərdən birini icra edir (bax: Maddə 8.K.2)
Sərbəst kompleks — silahsız	Atletin özünün qurduğu silahsız kompleks
Sərbəst kompleks — silahlı	İcazə verilən silahla qurulmuş kompleks (bax: Maddə 8.K.5)

Rəsmi Yörtəm kateqoriyasında atlet öz dərəcəsinə qədər (həmin dərəcə daxil) Yörtəmlərdən birini seçir; atletin dərəcəsindən yuxarı Yörtəm icra olunmur, icra olunarsa KINAK verilir.

8.K.4. Yarış formatları və vaxt hədləri

- **Fərdi çıxış:** 1 iştirakçı — 60–90 saniyə.
- **Cüt çıxış:** 2 iştirakçı — 90–120 saniyə.
- **Komanda çıxışı:** 3 və daha çox iştirakçı — 120–180 saniyə. İştirakçıların sayı məhdud deyil.
- Vaxt həddinin ±5 saniyə aşılması xəbərdarlıqla, daha çox aşılması KINAK ilə nəticələnir.

Çıxış BERKUT çevrəsində (6 m) icra olunur; sahədən çıxmaq KINAK ilə cəzalandırılır.
KAÇUT komanda çıxışı BÖLÜK komanda yarışından fərqlənir: BÖLÜK-də dəstənin üç atleti döyüş disiplinlərində yarışır, KAÇUT-da isə iştirakçılar bir texniki ardıcıllığı birlikdə icra edir.

8.K.5. İcazə verilən silahlar

- Bütün silahlar təlim və ya nümayiş üçün nəzərdə tutulmuş təhlükəsiz maketlər olmalıdır. Həqiqi kəsici, deşici və ya zərbə silahlarından istifadə qəti qadağandır. Hər silahı yarışdan əvvəl Koordinator yoxlayır.
- **KAÇUT disiplinində icazə verilən silahlar və onların şərtləri aşağıdakı cədvəldə verilir.**
- **Xüsusi icazə tələb edən kimi işarələnmiş silahlardan yalnız Baş Sınayçının razılığı ilə və ayrıca təhlükəsizlik yoxlamasından sonra istifadə olunur.**

Silah	İcazə	Şərt
Çomaq	Sərbəst	-
Ağac qılınc / yatağan	Sərbəst	maket (küt) silah
Qalxan	Sərbəst	-
Kəmənd (ip)	Sərbəst	-
Yay və ox	Xüsusi icazə	küt, ucsuz oxlar; nəzarət olunan məsafə
Topuz / çubuq	Xüsusi icazə	çəkisi ən çoxu 1,5 kq; uzunluğu ən çoxu 80 sm
Akinak / xəncər	Xüsusi icazə	kəsməyən maket silah
Nizə / cida	Xüsusi icazə	maket silah; uzunluğu atletin boyundan qısa və qolu başın üstünə qaldırılmış halda barmaq uclarının hündürlüyündən uzun olmamalıdır
Balta	Xüsusi icazə	maket (küt) silah

Maket (küt) silahlarla təlim və yarışda yaş həddi yoxdur.
Xüsusi icazə tələb edən silahlar üçün əlavə təhlükəsizlik şərtləri: Baş Sınayçının razılığı və ayrıca təhlükəsizlik yoxlaması tələb olunur; oxatmada yalnız küt, ucsuz oxlardan nəzarət olunan məsafədə istifadə olunur (döyüş və ya iti uclu oxlar qəti qadağandır). Minimum təhlükəsizlik məsafəsini, tamaşaçı zonasını və qoruyucu avadanlığı Baş Sınayçı ilə təhlükəsizlik koordinatoru birlikdə müəyyən edir.

8.K.6. Forma və avadanlıq

Avadanlıq	Qayda
Rəsmi Alpaqut forması və kəməri	Bütün kateqoriyalarda məcburidir
Silahlı kateqoriyada qoruyucu avadanlıq	Baş Sınayçı və təhlükəsizlik koordinatorunun müəyyən etdiyi qoruyucular — dəbilqə, əlcək
Zinət əşyaları, saat, sərt aksesuarlar	Qadağandır

8.K.7. Qiymətləndirmə meyarları

Sınayçı çıxışı aşağıdakı meyarlar üzrə qiymətləndirir:

Meyar	Nə qiymətləndirilir
Ardıcıllıq	Rəsmi Yörtəmdə: addımlar rəsmi sıra ilə və buraxılmadan icra olunur. Sərbəst kompleksdə: kompozisiya ardıcıl və bütövdür
Dəqiqlik	Hər texnika düzgün formada, düzgün hədəf xəttində və düzgün məsafədə icra olunur
Güc	Hərəkətlərdə həqiqi güc hiss olunur — havada yüngül icra deyil
Sürət və çeviklik	Texnikalar döyüş sürəti ilə icra olunur; keçidlər ləng deyil
Ritm və temp	Sürət məqama görə dəyişir: hücum anında sürətli, hazırlıqda ölçülü
Tarazlıq və duruş	Duruşlar möhkəmdir; atlet heç bir məqamda tarazlığını itirmir
Ruh və ifadə	İcra döyüş niyyəti ilə aparılır — baxış, nəfəs və gərginlik yerindədir
Çətinlik	Sərbəst kompleksdə: texnikaların və kombinasiyaların mürəkkəbliyi
Sinxronluq	Cüt və komanda çıxışında: iştirakçılar hərəkətləri eyni vaxtda və eyni ritmdə icra edir

8.K.8. Sınayçı Heyəti

Çıxışı üç Sınayçı qiymətləndirir: bir Mərkəz Sınayçısı və iki Masa Sınayçısı. Hər biri müstəqil qiymət verir; son texniki səlahiyyət Mərkəz Sınayçısına məxsusdur.
Atlet sahəyə daxil olduqdan sonra icra olunacaq Yörtəmin adı elan olunur; sərbəst kompleksdə kateqoriyanın adı elan olunur. Üç Sınayçı qiymətlərini eyni vaxtda göstərir; heç bir Sınayçı başqasının qiymətini əvvəlcədən görmür.

- Digər disiplinlərdəki quruluş tətbiq olunur: qərarlar Mərkəz Sınayçısı ilə Masa Sınayçısının birgə qərarı ilə elan olunur; fikir ayrılığı olduqda Koordinator müdaxilə edir.

8.K.9. Xal sistemi

Hər Sınayçı hər texnikaya ayrıca deyil, çıxışın bütövünə bir qiymət verir. Son qiymət üç qiymətin ədədi ortasıdır, yuxarı həddi isə altı (6) xal (UTKU) olaraq qalır. KAÇUT-da kartlar çıxışın qiymətini göstərir; bu qiymət şkalası döyüş disiplinlərindəki xal hesabından ayrıdır.

- Alpaqutun vahid xal sistemi KAÇUT-da icranın keyfiyyətinə görə tətbiq olunur:
- **SARGUT (1 xal — sarı kart):** Çıxış başa çatdırılıb, lakin açıq qüsurla: ardıcıllıq pozulub, tarazlıq itib və ya güc, yaxud dəqiqlik zəifdir.
- **ACAR (3 xal — göy kart):** Bütün meyarlar yerinə yetirilib, yalnız xırda qüsurlar var; nəzərə çarpan səhv yoxdur.
- **UTKU (6 xal — qırmızı kart):** Bütün meyarlar qüsursuz, tam yerinə yetirilib; çıxış döyüş həqiqiliyi ilə icra olunub.

8.K.10. KINAK sistemi

- Digər disiplinlərdəki KINAK qaydası tətbiq olunur (Maddə 7.4). KINAK aşağıdakı hallarda verilir:
- Silahı yerə salmaq; tarazlığı itirmək; vaxt həddini aşmaq; çağırıldıqdan sonra 2 dəqiqə ərzində meydana çatmamaq; Alpaqut salamından imtina etmək; rəsmi formanı pozmaq; Sınayçıya hörmətsizlik; idmana yaraşmayan davranış; çıxışı yarımçıq qoymaq — formanın unudulması və ya icranın dayandırılması; nümayiş sahəsini tərk etmək; minimum vaxtı tamamlamamaq; öz dərəcəsindən yuxarı Yörtəm icra etmək; silah təhlükəsizliyini pozmaq — silahı Sınayçıya və ya tamaşaçıya tərəf yönəltmək, yaxud nəzarətsiz fırlatmaq; yoxlanılmamış silah və ya avadanlıqla çıxış etmək; çıxış zamanı kənardan göstəriş almaq; cüt və komanda çıxışında nəzarətsiz kontakt.

KINAK ümumi qayda ilə qeydə alınır və bərabərlik meyarında nəzərə alınır (bax: Maddə 5.4). KINAK çıxışın qiymətini birbaşa dəyişmir; icranın keyfiyyəti Sınayçının verdiyi qiymətdə əks olunur.

8.K.11. Çıxışın dayandırılması

Atlet qısa müddət tərəddüd edərsə, çıxış davam edir; bu, ardıcıllıq meyarında nəzərə alınır.
Atlet formanı unudub davam edə bilmirsə və ya çıxışı dayandırırsa, çıxış bitmiş sayılır: KINAK verilir və çıxış SARGUT kimi qiymətləndirilir.
İstisna: çıxış atletdən asılı olmayan səbəblərlə — silah sındıqda, geyim yırtıldıqda və ya kənar maneə yarandıqda — kəsilərsə, Baş Sınayçı təkrar çıxışa icazə verə bilər və KINAK verilmir.

8.K.12. Qalibin müəyyən edilməsi

- Ən yüksək son qiyməti toplayan iştirakçı, cüt və ya komanda qalib elan olunur. Bərabərlik olduqda aşağıdakı meyarlar ardıcıl tətbiq olunur: əvvəlcə KINAK-ı az olan iştirakçı üstün sayılır; bərabərlik davam edərsə, Mərkəz Sınayçısının verdiyi qiymət həlledicidir; bu qiymət də bərabərdirsə, bərabər qalan iştirakçılar eyni Yörtəmi bir dəfə də icra edir və Sınayçılar yalnız bu çıxışa əsasən qərar verir. Təkrar icrada ballar yenə bərabər olarsa, qalibi üç Sınayçı səs çoxluğu ilə seçir.

8.K.13. Etiraz qaydası

- KAÇUT disiplini çərçivəsində etirazlara Maddə 10-da müəyyən edilmiş etiraz qaydası ilə baxılır. Əlavə qaydalar tətbiq olunmur.

MADDƏ 9 — TƏHLÜKƏSİZLİK, ZƏDƏLƏR VƏ TİBBİ PROTOKOL

9.1. Məqsəd

Bu Maddə yarış zamanı baş verən zədə və bədbəxt hadisələrdə tətbiq olunacaq protokolları müəyyən edir.

9.2. Tibbi heyət

- Hər yarışda ən azı bir lisenziyalı idman həkimi olmalıdır.
- Yarış Həkimi zədələrin diaqnozunu qoymaq və müalicə etmək səlahiyyətinə malikdir.
- Yarış Həkiminin yarışmağa yararlılıq barədə qərarı qətidir və heç bir Sınayçı, məşqçi və ya iştirakçı tərəfindən mübahisələndirilə bilməz.

9.3. On saniyə qaydası

Atlet səkkiz sayılmamış qalxsa belə, sayım səkkizə qədər davam edir; atletə səkkiz sayılanadək mübarizəni bərpa etməyə icazə verilmir. Atlet huşunu itiribsə, sayım aparılmır; Mərkəz Sınayçısı dərhal «Həkim» komandası verir və matç bitir.

- Yıxılan və ya atılan atlet on (10) saniyə ərzində tam qalxa bilmirsə, Mərkəz Sınayçısı dərhal müdaxilə edir və rəqib UTKU ilə qalib elan olunur (bax: Maddə 7.2).
- Bu an Mərkəz Sınayçısı dərhal atletin yanına gedir, əlini qaldırır və «Həkim!» komandası verir.
- Vaxt Sınayçısı sayıma yalnız Mərkəz Sınayçısının işarəsi ilə başlayır. Səkkizinci (8-ci) saniyədə xəbərdarlıq, onuncu (10-cu) saniyədə son siqnal verilir. Atlet səkkizinci (8-ci) saniyədən əvvəl qalxsa da, sayım səkkizə qədər davam edir; sayım yalnız bundan sonra, atlet tam ayaq üstə olduqda və Mərkəz Sınayçısı əlini endirdikdə dayandırılır.
- Yarış Həkimi atletin matçı davam etdirməyə yararsız olduğunu bildirdikdə bu qərar iştirakçının rəsmi yarış kartına yazılır.

9.4. Tibbi yardım müddəti

- Yarış zamanı baş verən zədələr üçün üç (3) dəqiqəlik tibbi yardım müddəti verilir.
- Bu müddət bitəndə atletin davam etməyə yararlı olub-olmadığını Yarış Həkimi müəyyən edir; Sınayçı Heyəti bu qərarı tətbiq edir.

9.5. Baş zədəsi (beyin silkələnməsi) protokolu

Pillə	Hərəkət	Məsul tərəf
1	Matçı dərhal dayandırır	Mərkəz Sınayçısı
2	Həkimi matç sahəsinə çağırır	Mərkəz Sınayçısı
3	10 saniyəlik sayıma başlayır (huş itkisi şübhəsi olduqda sayım aparılmır — bax: Maddə 9.3)	Vaxt Sınayçısı
4	Atleti müayinə edir	Tibbi heyət
5	Zədəni sənədləşdirir	Həkim + Kargüzar
6	Yarışdan kənarlaşdırır (həkimin yazılı qərarı ilə)	Baş Sınayçı + Həkim
7	Minimum istirahət müddətini müəyyən edir	Həkim (bax: Maddə 9.6)

9.6. Nokautdan sonra məcburi istirahət müddəti

Vəziyyət	Minimum istirahət müddəti
Nokdaun (ACAR)	Həmin gün yenidən yalnız Yarış Həkiminin yazılı icazəsi ilə yarışa bilər
Huşunu itirməklə nokaut (müddətindən asılı olmayaraq)	90 gün — görüntüləmə (KT/MRT) tələb olunur; yalnız tibbi icazə ilə qayıdış
Huşunu itirmədən nokaut (10 saniyə ərzində qalxa bilmədi)	60 gün — simptomsuz və Yarışa Qayıdış Protokolu başa çatdırılıb
Texniki nokaut — beyin silkələnməsi əlamətləri ilə	30 gün — simptomsuz və Yarışa Qayıdış Protokolu başa çatdırılıb
Başa zərbələrdən texniki nokaut — beyin silkələnməsi əlamətləri olmadan	30 gün — simptomsuz və Yarışa Qayıdış Protokolu başa çatdırılıb
Başqa səbəblərdən texniki nokaut (zədə, yorğunluq)	14 gün — adi istirahət və Yarışa Qayıdış Protokolu
Sənədləşdirilmiş beyin silkələnməsi (istənilən halda)	Ən azı 30 gün — qayıdışdan əvvəl nevroloji müayinə tələb olunur
12 ay ərzində təkrar nokaut və ya texniki nokaut	Adi müddət ikiqat artırılır — Tibbi Komissiyanın baxışı məcburidir

i *Nokaut olmuş atlet həkimin yazılı icazəsi olmadan həmin yarışda növbəti matça çıxa bilməz.*

Bu qaydanın pozulması təşkilatçının akkreditasiyasının ləğvi ilə nəticələnə bilər.

9.7. Zədələnmiş atletin statusu

- Yarış Həkimi tərəfindən yarışmağa yararsız elan olunan atlet həmin yarışın qalan matçlarından tibbi səbəbə görə çəkilmiş sayılır. Belə çəkilmə qayda pozuntusundan irəli gələn diskvalifikasiya ilə eyniləşdirilmir; rəsmi protokolda «tibbi səbəblə çəkilmə» kimi qeydə alınır.
- Atlet qadağan olunmuş texnika nəticəsində zədə alarsa, zədələnən atlet qalib elan olunur.
- İki atlet eyni vaxtda zədələndikdə çox xalı olan atlet qalib sayılır, bərabərlik olduqda qalib 3 Sınayçının qərarı ilə müəyyən olunur.
- Tibbi səbəblə çəkilmiş atletə rəqibi diskvalifikasiya olunsa belə, həmin yarışın növbəti dövrələri üçün fəal statusa qayıtmağa icazə verilmir.

9.8. Antidopinq

- Bütün iştirakçılar DAF-ın antidopinq qaydalarına əməl etməlidir. DAF Ümumdünya Antidopinq Məcəlləsinin imzaçısı deyil; Federasiya antidopinq qaydalarına əməl edir və imzaçı olmağa hazırlaşır. WADA-nın hər il dərc etdiyi Qadağan Olunmuş Maddələr Siyahısı tətbiq olunur; yarış tarixində qüvvədə olan versiya əsas götürülür. Dopinq pozuntularına görə sanksiyalar DAF-ın antidopinq qaydalarına əsasən müəyyən olunur.

Bütün yarışlarda aşağıdakı qaydalar tətbiq olunur:

❖ Məsələ	❖ Qayda
❖ Yoxlamadan imtina	❖ Nümunə verməkdən imtina və ya prosedurdan yayınma qayda pozuntusudur və müsbət nəticə ilə eyni cəzalandırılır

❖ **Məsələ**	❖ **Qayda**
❖ Terapevtik istifadə	❖ Qadağan olunmuş siyahıdakı maddədən müalicə məqsədilə istifadə edən atlet yarışdan əvvəl yazılı icazə almalıdır
❖ Yetkinlik yaşına çatmayanlar	❖ 18 yaşadək atletin yoxlanması valideynin və ya qanuni nümayəndənin iştirakı ilə aparılır; nəticə məxfi saxlanılır

❖

Müsbət nəticəyə Maddə 13 üzrə ağır pozuntu kimi baxılır. Yoxlamanın əməliyyat təfərrüatlarını — nümunənin necə götürüldüyünü, hansı atletlərin yoxlandığını və terapevtik icazənin necə rəsmiləşdirildiyini — Federasiya müəyyən edir.

❖

❖

❖ Antidopinq qaydalarının şübhəli pozuntularına DAF Antidopinq Komitəsi DAF-ın antidopinq qaydalarındakı nəticələrin idarə olunması qaydası ilə baxır. Apellyasiya DAF Antidopinq Apellyasiya Tribunalına, sonra isə İdman Arbitraj Məhkəməsinə verilir.

MADDƏ 10 — RƏSMİ ETİRAZ VƏ APELLYASİYA

10.1. Məqsəd

Bu Maddə yarış zamanı yaranan mübahisəli məsələlərə tətbiq olunan etiraz və apellyasiya qaydalarını müəyyən edir.

10.2. Etiraz qaydası

Pillə	Hərəkət	Vaxt
1	Nümayəndə «ETİRAZ» kartını qaldırır	Yarış gedərkən — dərhal
2	Mərkəz Sınayçısı yarışı dayandırır	Kart qaldırılan kimi
3	Video sübut Sınayçı Heyətinə təqdim olunur	3 dəqiqə ərzində
4	Koordinator qərar qəbul edir	5 dəqiqə ərzində
5a	Qəbul edilib: kart qaytarılır; yarış davam edir	—
5b	Rədd edilib: kart saxlanılır; növbəti etiraz yalnız yazılı verilə bilər	—

i *Qərar elan olunduqdan sonra verilən etiraz qəbul olunmur.*

- **Etiraz zamanı yarışın dayandırılması:** ETİRAZ kartı qaldırılan kimi Mərkəz Sınayçısı matçı dərhal dayandırır. Etirazın baxılması başa çatanadək matç bərpa olunmur. Etiraz rədd edilərsə, matç kəsildiyi yerdən davam edir. Etiraz təmin olunarsa, Koordinator müvafiq qərarı elan edir.

10.3. Apellyasiya

- Hər ölkənin rəsmi nümayəndəsi, milli federasiyanın rəhbərliyi, komanda rəhbərliyi və ya atletin məşqçisi Apellyasiya Jurisinə apellyasiya verə bilər.
- Apellyasiya aid olduğu matçın və ya yarışın nəticəsi elan olunduqdan sonra on (10) dəqiqə ərzində yazılı və imzalı formada (Əlavə 3) verilir.
- Rüsum: etiraz — iştirak haqqının 30%-i, lakin 30 ABŞ dollarından az olmamaqla; apellyasiya — iştirak haqqının 50%-i, lakin 50 ABŞ dollarından az olmamaqla. Etiraz və ya apellyasiya təmin olunarsa, ödənilmiş rüsum 14 təqvim günü ərzində qaytarılır.
- Apellyasiyaya baxılanadək yarışın qalan matçları dayandırılmır.

10.4. Apellyasiya Jurisi

Göstərici	Qiymət
Üzvlərin sayı	3 (+ 3 ehtiyat üzv)
Bir federasiyadan ən çoxu	1 üzv
Maraqlar toqquşması	Avtomatik əvəz olunma
Qərar qaydası	Səsvermə; bitərəf qalmaq qadağandır
Son qərar	DAF daxilində qəti və məcburidir. DAF Nizamnaməsinə uyğun olaraq İdman Arbitraj Məhkəməsinə (CAS) apellyasiya verilə bilər (bax: İntizam Məcəlləsi, Maddə 19)

Qərar əsaslı sayılarsa: nəticənin ləğvi, təkrar yarış və ya məsələ Sınayçıya aiddirsə, sanksiya tövsiyəsi.

Etiraz və ya apellyasiyada iştirakçıların adları və hadisənin ətraflı təsviri olmalıdır. Ümumi şikayətlər qəbul olunmur.

MADDƏ 11 — HÜQUQİ MƏSULİYYƏT VƏ SIĞORTA

11.1. Məqsəd

DAF İcraiyyə Komitəsinin qərarı ilə təsdiq edilmiş bu Qaydalar yarışda iştirak edən şəxslərin hüquqi məsuliyyətini, tətbiq olunan sığorta öhdəliklərini və Federasiyanın məsuliyyətinin hədlərini müəyyən edir.

11.2. İştirakçının riski könüllü qəbul etməsi

- Hər komanda nümayəndəsi bu Qaydalara uyğun hazırlanmış yarış əsasnaməsini aldıqda və məsuliyyət bəyannaməsini imzaladıqda yarışda iştirakın təbii fiziki risklər daşıdığını təsdiq edir.
- İştirakçı alpaqut idmanına xas fiziki kontakt və zədə risklərindən xəbərdar olduğunu bəyan edir və bu riskləri könüllü qəbul edir. Bu qəbul təşkilatçının bütün zəruri təhlükəsizlik tədbirlərini görmək öhdəliyini aradan qaldırmır. Bu risk qəbulu təşkilatçının səhlənkarlığından irəli gələn hallara şamil olunmur. Federasiya daxilində intizam xarakterli məsələlərə DAF İntizam Komitəsi baxır; qərardan Maddə 13.4-ə əsasən apellyasiya verilə bilər. Bu müddəa tərəflərin tətbiq olunan qanunvericilikdən irəli gələn hüquqlarına xələl gətirmir.
- Bu müddəa qadağan olunmuş texnikalar nəticəsində yaranan zədələrə şamil olunmur — belə hallarda məsuliyyəti qaydanı pozan tərəf daşıyır.

11.3. Federasiyanın məsuliyyəti

- DAF yarışlar üçün bu Qaydalarda göstərilən standartları müəyyən edir və öz səlahiyyəti daxilində onlara uyğunluğa nəzarət edir.
- Federasiya bu Qaydalara uyğun təşkil olunmuş yarışlarda baş verən adi idman zədələrinə — bu Qaydalarla icazə verilən texnikalardan irəli gələn və tibbi heyət tərəfindən lazımi qaydada sənədləşdirilən zədələrə — görə maliyyə məsuliyyəti daşımır.
- Federasiya təşkilatçı üzv təşkilatın törətdiyi qayda pozuntularına görə birbaşa maliyyə məsuliyyəti daşımır; lakin Federasiya belə təşkilatın akkreditasiyasını ləğv etmək hüququnu saxlayır.

11.4. Məcburi sığorta

- İdman zamanı bədbəxt hadisələrdən sığorta yarışa qeydiyyatın ilkin şərtidir. Etibarlı sığortası olmayan iştirakçı yarışdan kənarlaşdırılır.
- Sığorta ən azı aşağıdakıları əhatə etməlidir:
  - zədə (sümük sınığı, baş zədəsi, boğaz / onurğa zədəsi);
  - xəstəxanada müalicə xərcləri;
  - müvəqqəti əmək qabiliyyətsizliyi.
- Minimum sığorta məbləğini DAF hər yarış mövsümündən əvvəl müəyyən edir.

11.5. Fors-major

- Yarış Federasiyanın nəzarətindən kənar hadisələr — o cümlədən, lakin bunlarla məhdudlaşmadan, təbii fəlakət, silahlı münaqişə və ya epidemiya — səbəbindən ləğv olunarsa, iştirak haqqı on dörd (14) təqvim günü ərzində qaytarılır; sənədlə təsdiqlənmiş və geri alına bilməyən xərclər çıxılır.

MADDƏ 12 — DAVRANIŞ KODEKSİ

12.1. Məqsəd

Bu Maddə yarışda iştirak edən bütün tərəflərdən — atletlərdən, məşqçilərdən, Sınayçılardan, təşkilatçılardan və tamaşaçılardan — tələb olunan davranış standartlarını müəyyən edir.

12.2. Atletlərin öhdəlikləri

- Rəqiblərə, Sınayçı heyətinə, məşqçilərə və tamaşaçılara hörmətlə yanaşmaq;
- Alpaqut salamını (HA) yarışdan əvvəl və sonra vermək;
- Sınayçıların qərarına əməl etmək; qərarla razılaşmadıqda yalnız rəsmi etiraz yolu ilə getmək;
- Qadağan olunmuş texnikaları qəsdən tətbiq etməmək;
- Yarış zamanı və ya ondan sonra sosial şəbəkələrdə bilə-bilə yalan fakt, böhtan xarakterli məzmun və ya yarışın dürüstlüyü barədə əsassız uydurma məlumat yaymamaq.

12.3. Məşqçilərin öhdəlikləri

- Söz və ya hərəkətlə yarışın gedişinə müdaxilə etməmək;
- Oturmaq; meydanın sərhədlərindən kənarda qalmaq;
- Yarış boyu akkreditasiya kartını boyundan asılı saxlamaq;
- Atletə yalnız icazə verilən tibbi yardımı (su, sarğı) göstərmək.

Qeyd: DAF yarışlarında iştirak edən məşqçilərin DAF Lisenziyalaşdırma Sisteminin 16.2-ci maddəsinə uyğun olaraq ən azı YARĞAN (I-SAN) səviyyəsində etibarlı DAF məşqçi lisenziyası olmalıdır.

12.4. Sınayçıların etik öhdəlikləri

- Qərarları qərəzsiz və şəffaf qəbul etmək;
- Yarışan komandalarla şəxsi münasibətlərdən çəkinmək;
- Maraqlar toqquşması olduqda Baş Sınayçı tərəfindən əvəz olunmağa razı olmaq.

12.5. Qadağan olunan davranış (bütün tərəflər üçün)

- Yarış zamanı spirtli içki içmək;
- İstənilən tərəfə qarşı şifahi və ya fiziki zorakılıq;
- İrqə, dinə, cinsə və ya milliyyətə görə ayrı-seçkilik;
- Sınayçıları rüşvətə cəlb etmək və ya nəticəni əvvəlcədən təşkil etmək.

12.6. Tamaşaçıların davranışı

- Meydanın sərhədlərinə daxil olmaq qadağandır.
- Atletlərə, məşqçilərə və ya Sınayçılara qarşı şifahi hücumlar qadağandır.
- Baş Sınayçının göstərişlərinə əməl etməyən tamaşaçı məkandan çıxarılır.

12.7. Yarışın dürüstlüyü

Yarışın nəticəsi meydanda qazanılır. Nəticəyə meydandan kənar vasitələrlə — mərc, saxta sənəd və ya gizli razılaşma ilə — təsir etmək idmanın özünü məhv edir.

№	Qayda
1	Atletlər, məşqçilər, Sınayçılar və rəsmi şəxslər Alpaqut yarışlarına mərc qoya bilməz — öz görüşlərinə aid olub-olmamasından asılı olmayaraq
2	Nəticəyə təsir etmək təklifi alan şəxs bunu dərhal bildirməlidir; belə təklifin gizlədilməsi özü pozuntu sayılır
3	Vicdanla məlumat verən şəxsə təzyiq, hədə və ya təqib ayrıca pozuntu sayılır
4	Yaşın və ya şəxsiyyətin saxtalaşdırılması ağır pozuntudur; aidiyyəti nəticələr ləğv edilir
5	Yaş saxtalaşdırıldıqda əsas məsuliyyəti sənədi təqdim edən yetkin şəxs — məşqçi, klub və ya nümayəndəlik — daşıyır

Uşaq kateqoriyalarında yaşın saxtalaşdırılması yalnız ədalət deyil, həm də təhlükəsizlik məsələsidir: yaşca böyük atlet kiçik rəqiblə qarşılaşır və zədə riski artır.
Bu qaydaların pozulmasına Maddə 13-də göstərilən intizam tədbirləri çərçivəsində baxılır. Məlumat vermə kanalını, məlumat verən şəxsin müdafiəsini və sanksiyaların miqyasını Federasiyanın rəsmi qaydaları müəyyən edir.

MADDƏ 13 — İNTİZAM TƏDBİRLƏRİ

13.1. Məqsəd

Bu Maddə yarış zamanı və ondan sonra tətbiq olunan intizam tədbirlərinin həcmini müəyyən edir.

13.2. İntizam tədbirlərinin səviyyələri

Səviyyə	Termin	Tətbiq şərti	Nəticə
1	Xəbərdarlıq	Yüngül qayda pozuntusu	Protokola yazılır; KINAK-a doğru addım
2	KINAK (cəza xalı)	Maddə 7.4-ə əsasən	Cəza kimi qeydə alınır; xal qiyməti yoxdur. Bərabərliyin həllində nəzərə alınır. 3 KINAK-ın toplanması həmin matçın itirilməsi ilə nəticələnir; yarışdan diskvalifikasiya sayılmır
3	Diskvalifikasiya	Ağır və ya qəsdli pozuntu	Yarışdan kənarlaşdırılma
4	Yarışdan qovulma	Məşqçinin / nümayəndənin kobud davranışı	Şəxsin idman məkanından çıxarılması
5	Müvəqqəti dayandırma	Təkrar pozuntular	1 aydan 5 ilədək yarış qadağası (bax: İntizam Məcəlləsi, Maddə 16.1)
6	Ömürlük qadağa	Çox ağır pozuntu (rüşvət, nəticənin əvvəlcədən təşkili və s.)	DAF İntizam Komitəsinin qərarı ilə

13.3. Ağır pozuntular (dərhal diskvalifikasiya)

- Qəsdən zədə vurmağa yönəlmiş texnika;
- Sınayçıya fiziki hücum;
- Nəticənin əvvəlcədən təşkili (sövdələşmə);
- Dopinqdən istifadənin sübuta yetirilməsi;
- Yarış zamanı ayrı-seçkilik və ya irqçi təhqir.

13.4. Apellyasiya hüququ

- İntizam qərarlarından apellyasiya Maddə 10-da müəyyən edilmiş qaydada verilir.
- Ömürlük qadağa qərarlarından əvvəlcə DAF İntizam Komitəsinin Apellyasiya Heyətinə apellyasiya verilir. Apellyasiya Heyətinin qərarından atlet beynəlxalq yarışlar üzrə İdman Arbitraj Məhkəməsinə (CAS) müraciət etmək hüququnu saxlayır. Ömürlük qadağalara dair tam daxili apellyasiya qaydası üçün bax: İntizam Məcəlləsi, Maddə 17–19.

MADDƏ 14 — ATLETİN İŞTİRAK HÜQUQU VƏ MİLLİ TƏMSİLÇİLİK

14.1. DAF beynəlxalq yarışında çıxış edən atlet vətəndaşı olduğu ölkəni təmsil edir.
14.2. İki və ya daha çox ölkənin vətəndaşı olan atlet onlardan istənilən birini təmsil edə bilər; DAF beynəlxalq yarışında bir ölkəni təmsil etmiş atlet başqa ölkəni təmsil etməzdən əvvəl Maddə 14.3-ə tabedir.
14.3. Milli təmsilçiliyin dəyişdirilməsi — DAF beynəlxalq yarışında bir ölkəni təmsil etmiş və başqa ölkəni təmsil etmək istəyən atlet bunu yalnız əvvəlki ölkəni sonuncu dəfə təmsil etdiyi vaxtdan üç (3) il keçdikdən sonra və yeni ölkənin vətəndaşlıq tələblərinə cavab verdikdə edə bilər. Bu müddət hər iki ölkənin Milli Nümayəndələrinin və ya Milli Federasiyalarının yazılı razılığı və DAF-ın təsdiqi ilə azaldıla və ya ləğv edilə bilər.
14.4. Milli təmsilçiliyin hər hansı dəyişdirilməsi DAF-ın təsdiqinə və atletin Federasiyanın iştirak hüququ və antidopinq qaydalarına əməl etməsinə tabedir.
14.5. Atletin iştirak hüququ və ya milli təmsilçiliyi ilə bağlı mübahisələri DAF İntizam Komitəsi həll edir; bu Qaydalara və DAF Nizamnaməsinə uyğun olaraq apellyasiya hüququ saxlanılır.

ƏLAVƏ 1 — YAŞ VƏ ÇƏKİ KATEQORİYALARI

Yaşın hesablanması: atletin yaş kateqoriyası doğum ilinə görə müəyyən olunur — yarış ilinin 31 dekabrına çatacağı yaş əsas götürülür. Çəki hədlərinə yuxarı sərhəd daxildir: «-30 kq» 30,00 kq daxil olmaqla deməkdir; növbəti kateqoriya 30,01 kq-dan başlayır. İşarələmə: çəki rəqəminin qarşısındakı «+» işarəsi açıq yuxarı kateqoriyanı bildirir. Uşaq və yeniyetmə yaş qruplarında (8–17 yaş) istənilən açıq kateqoriyada icazə verilən ən çox çəki həddi dəyərindən 10 kq artıqdır — məsələn, 10–11 yaş qrupunda +45 kq 45,01 kq-dan 55,00 kq-a qədər (daxil olmaqla) deməkdir. Bu həddi kiçik yaşlı atletləri xeyli ağır rəqiblə qarşılaşmaqdan qoruyur. Yuxarı həddən ağır atlet uşaq və ya yeniyetmə yaş qrupuna qeydiyyatdan keçərsə, Təşkilat Komitəsi əlavə çəki kateqoriyası açır; atlet heç bir halda özündən 10 kq-dan çox ağır rəqiblə qarşılaşdırılmır. Böyüklər və veteranlar yaş qruplarında (18 yaş və yuxarı) ən yuxarı açıq kateqoriyanın yuxarı həddi yoxdur.

Uşaqlar — 8–9 yaş
Kişilər: -25 kq / -30 kq / -35 kq / -40 kq / +40 kq (ən çoxu 50 kq)
Qadınlar: -25 kq / -30 kq / -35 kq / +35 kq (ən çoxu 45 kq)

Uşaqlar — 10–11 yaş
Kişilər: -30 kq / -35 kq / -40 kq / -45 kq / +45 kq (ən çoxu 55 kq)
Qadınlar: -30 kq / -35 kq / -40 kq / +40 kq (ən çoxu 50 kq)

Yeniyetmələr — 12–13 yaş
Kişilər: -35 kq / -40 kq / -45 kq / -50 kq / +50 kq (ən çoxu 60 kq)
Qadınlar: -35 kq / -40 kq / -45 kq / +45 kq (ən çoxu 55 kq)

Yeniyetmələr — 14–15 yaş
Kişilər: -40 kq / -45 kq / -50 kq / -55 kq / -60 kq / -65 kq / +65 kq (ən çoxu 75 kq)
Qadınlar: -40 kq / -45 kq / -50 kq / -55 kq / +55 kq (ən çoxu 65 kq)

Böyük yeniyetmələr — 16–17 yaş
Kişilər: -50 kq / -55 kq / -60 kq / -65 kq / -70 kq / -75 kq / -80 kq / +80 kq (ən çoxu 90 kq)
Qadınlar: -45 kq / -50 kq / -55 kq / -60 kq / +60 kq (ən çoxu 70 kq)

Böyüklər — 18–35 yaş
Kişilər: -55 kq / -60 kq / -65 kq / -70 kq / -75 kq / -80 kq / -85 kq / +85 kq (yuxarı həddi yoxdur)
Qadınlar: -55 kq / -60 kq / -65 kq / -70 kq / +70 kq (yuxarı həddi yoxdur)

Veteranlar — A: 36–40 yaş / B: 41+ yaş
Kişilər: -55 kq / -60 kq / -65 kq / -70 kq / -75 kq / -80 kq / -85 kq / +85 kq (yuxarı həddi yoxdur)
Qadınlar: -55 kq / -60 kq / -65 kq / -70 kq / +70 kq (yuxarı həddi yoxdur)

i *Çəki yoxlamasının qaydası, geyim, nəzarət və yetkinlik yaşına çatmayanların müdafiəsi Maddə 2.6-da verilir.*

> *İştirakçı etibarlı şəxsiyyət vəsiqəsini, sağlamlıq arayışını və idman zamanı bədbəxt hadisələrdən sığortanı təsdiq edən sənədi təqdim edir.*

ƏLAVƏ 2 — SINAYÇI KOMANDALARI VƏ TERMİNLƏRİ

Bu Əlavədə tərif olunan terminlər və xal terminləri dırnaqsız, Mərkəz Sınayçısının matç zamanı verdiyi şifahi komandalar isə «» dırnaqlarında göstərilir.

Komanda	Mənası	İşlədilmə anı
YORO	Sol künc — qırmızı kəmər	İştirakçının tanıdılması
ÇORO	Sağ künc — göy kəmər	İştirakçının tanıdılması
HA	Salam: Heyət → Mərkəz Sınayçısı → Rəqib	Yarışdan əvvəl və sonra
«VURUŞ AL»	Yarış duruşunu al	Hərəkət başlamazdan əvvəl
«BAŞLA»	Matç başlayır	Matçın başlanğıcı
«DUR»	Yarış dayandırılır	Fasilə, qiymətləndirmə, zədə
«DAVAM»	Qısa dayanmadan sonra davam et	KINAK verildikdən sonra; xalsız qısa dayanmadan sonra
SARGUT	1 xal — texniki xal	Xal gətirən hərəkətdən sonra
2 SARGUT (xüsusi qayda)	2 xal — BATUR: atış zamanı rəqib yerdən tam qaldırılır (bax: Maddə 8.B.5); CAYMAZ: tullanma və fırlanma zərbələri (bax: Maddə 8.C.4); QURŞAK: arxadan aşırma atışı (bax: Maddə 8.G.3)	Sınayçı SARGUT kartını qaldırır və barmaqları ilə «2» göstərir
ACAR	3 xal — nokdaun	Nokdaun vəziyyəti
UTKU	Qələbə kartı — qalibə verilir (xal deyil)	Nokaut / təslim olma / maksimum xal
«SAKIN»	Şifahi xəbərdarlıq — xal və cəza yoxdur	Yüngül qayda pozuntusu; ikinci SAKIN ilə birlikdə KINAK verilir
KINAK	Cəza xalı	Qayda pozuntusu
«YASAK»	Qadağan hərəkəti dərhal saxla — mübarizə dayandırılmır	Çırpma cəhdi və oxşar qadağan hərəkətlər; təkrar olunarsa KINAK verilir
ACAR UTKU	İki ACAR ilə qələbə	Xüsusi elan
UTKU YORO	Qırmızı kəmərin qələbəsi	Son elan
UTKU ÇORO	Göy kəmərin qələbəsi	Son elan
YASAN	Bərabərə — bərabər xal	Matç bərabər xalla bitdikdə elan olunur; qalib Maddə 5.4-ün meyarları ilə müəyyən edilir
«SALGUR AL»	Yerlərinizə	Hazırlıqdan / fasilədən sonra
«ÇÖK»	Diz üstə otur	Hazırlıq və and içmə anı

ƏLAVƏ 3 — ETİRAZ / APELLYASİYA FORMASI

BÖLMƏ A — İNZİBATİ MƏLUMATLAR

Yarışın adı	
Yarışın tarixi	
Disiplin (A / B / C / G / K)	
Region / komanda	

Müraciət edən şəxs

Adı, soyadı	
Vəzifə	☐Məşqçi ☐Komanda nümayəndəsi ☐Digər: _____
Əlaqə məlumatları (e-poçt və telefon nömrəsi):	
Təqdim olunma tarixi və vaxtı	

Rüsum

Rüsumun məbləği	*Etiraz: iştirak haqqının 30%-i (30 ABŞ dollarından az olmamaqla) / Apellyasiya: 50%-i (50 ABŞ dollarından az olmamaqla)*
Ödəniş üsulu	
Qəbz nömrəsi	
Təsdiq edən (Baş Katib)	

BÖLMƏ B — ETİRAZIN / APELLYASİYANIN MƏZMUNU

Bu bölmənin bütün sahələri məcburidir və tam doldurulmalıdır.

Hadisənin faktları	*(Vaxt, yer, iştirak edən iştirakçıların adları)*
Mübahisə edilən qərar	*(Etiraz edilən konkret qərarı, xalı və ya hökmü göstərin)*
Etirazın / apellyasiyanın əsasları	*(Pozulduğu və ya səhv tətbiq olunduğu iddia edilən qaydanı və ya müddəanı müvafiq Maddəyə istinadla göstərin)*
Təqdim olunan sübutlar (şahidlərin siyahısı daxil olmaqla, əgər varsa)	*(Əlavə olunan bütün sənədləri, video vaxt nişanlarını və ya şahid ifadələrini sadalayın)*

BÖLMƏ C — BƏYANATLAR

Bu Etirazda / Apellyasiyada verilən məlumatın bildiyim qədər tam və dəqiq olduğunu və müraciətin vicdanla edildiyini bəyan edirəm.

Hər hansı yalan və ya yanıldıcı məlumatın Maddə 13-ə əsasən intizam tədbiri ilə nəticələnə biləcəyini başa düşürəm.

İdman Arbitraj Məhkəməsinə (CAS) apellyasiya hüququnun yalnız DAF-ın bütün daxili vasitələri tükəndikdən sonra və CAS-ın müvafiq qaydalarına uyğun yarandığını qəbul edirəm.

Müraciət edənin imzası: _____ Tarix: _____

Qəbul edən (Baş Katib): _____ Qəbul tarixi və vaxtı: _____

ƏLAVƏ 4 — SINAYÇI HEYƏTİNİN QƏRAR FORMASI

BÖLMƏ A — İŞİN MƏLUMATLARI

Yarışın adı	
Məsələ	*(məs. xal qərarına dair etiraz — A disiplini, final matçı)*
Etirazın / apellyasiyanın qeydiyyat nömrəsi	
Dinləmənin tarixi və vaxtı	
Qərarın tarixi və vaxtı	

BÖLMƏ B — ƏSASLANDIRILMIŞ QƏRAR

(*) ilə işarələnmiş sahələr məcburidir və tam doldurulmalıdır.

Müəyyən edilmiş faktlar (*)	*(Baxılan sübutlara əsasən nə baş verdiyini göstərin)*
Tətbiq olunan qayda(lar) (*)	*(Qaydaların aid olan konkret Maddə(lər)ini göstərin)*
Təhlil (*)	*(Göstərilən qayda(lar)ı müəyyən edilmiş faktlara tətbiq edin)*
Qərar və əsaslandırma (*)	*(Qərarı və onun səbəblərini göstərin)*
İşin xülasəsi (istəyə görə, məlumat üçün)	

BÖLMƏ C — QƏRAR

Qərar	☐ Qəbul edildi ☐ Rədd edildi
Səsvermə	☐ Yekdil qərar ☐ Səs çoxluğu ilə qərar
Səs çoxluğu ilə olduqda, xüsusi rəyi göstərin (əgər varsa):	

Heyətin hər üzvü bu formanı imzalayır.

Burada başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, qərar dərhal qüvvəyə minir.

Bu qərar DAF daxilində qətidir; müvafiq qaydalara uyğun olaraq CAS-a apellyasiya hüququna xələl gətirmir.

Tərəflərə bu qərar və apellyasiya hüquqları barədə lazımi qaydada məlumat verilib.

BÖLMƏ D — HEYƏTİN İMZALARI

Üzv 1 (*) — adı, soyadı	
Üzv 1 (*) — imza	
Üzv 2 (*) — adı, soyadı	
Üzv 2 (*) — imza	

Üzv 3 (*) — adı, soyadı	
Üzv 3 (*) — imza	

Sədrin imzası: _____ Tarix: _____

ƏLAVƏ 5 — DAF ALPAQUT TƏLƏFFÜZ BƏLƏDÇİSİ VƏ TRANSLİTERASİYA CƏDVƏLİ

Alpaqut terminologiyasında türk hərfləri işlədilir. Bu Əlavə beynəlxalq istifadə, qeydiyyat sistemləri və genişləndirilmiş latın hərflərinin olmadığı hallar üçün rəsmi tələffüz bələdçisini və ASCII transliterasiya sxemini verir. Tələffüz sütunu təxmini ingilis səs qarşılıqlarını, ASCII forma sütunu isə türk hərflərinin yazıla bilmədiyi sənəd, verilənlər bazası və vəsiqələrdə işlədiləcək standart transliterasiyanı göstərir.

MADDƏ 1 — HƏRFLƏRİN TƏLƏFFÜZ AÇARI

Aşağıdakı tələffüz və transliterasiya qaydaları bu Əlavə boyu və DAF-ın bütün normativ sənədlərində tətbiq olunur:

Hərf	Tələffüz	Transliterasiya
C	ingiliscə jam sözündəki j kimi (Azərbaycan dilində c)	**j**
Ç	ingiliscə chair sözündəki ch kimi (ç)	**ch**
Ş	ingiliscə shoe sözündəki sh kimi (ş)	**sh**
Ğ	əvvəlki saiti uzadır; gh kimi transliterasiya olunur	**gh**
I (nöqtəsiz)	ingiliscə cup sözündəki kimi; beynəlxalq formada y kimi transliterasiya olunur	**y**
İ (nöqtəli)	ingiliscə see sözündəki ee kimi	**i**
Ö	ou kimi transliterasiya olunur (fransızca œuf sözündəki œ)	**ou**
Ü	eu kimi transliterasiya olunur (fransızca lune sözündəki u)	**eu**

MADDƏ 2 — TERMİNLƏRİN TƏLƏFFÜZÜ VƏ TRANSLİTERASİYASI

DAF sənədlərində işlədilən alpaqut terminləri aşağıda göstərildiyi kimi tələffüz və transliterasiya olunur. Bütün DAF normativ sənədlərində əsas forma türk dilindəki orijinal formadır; ASCII forma yalnız genişləndirilmiş latın hərfləri göstərilə bilmədikdə və ya qeydiyyat, verilənlər bazası, yaxud vəsiqə sistemi sadə ASCII tələb etdikdə işlədilir.

Termin	Tələffüz	ASCII forma
ACAR	a-JAR	**ACAR**
ALPAGUT	al-pa-GOOT	**ALPAGUT**
ALPATAÇ	al-pa-TACH	**ALPATACH**
AYÇA	ay-CHA	**AYCHA**
BATUR	ba-TOOR	**BATUR**
BAŞAD	ba-SHAD	**BASHAD**
BAŞLA	BASH-la	**BASHLA**
BUYRUKALP	boo-yu-RUK-alp	**BUYRUKALP**
BÖRÜ	beu-RUU	**BOUREU**

BİLGE	beel-GE	**BILGE**
BİLGİNALP	beel-gin-ALP	**BILGINALP**
CAYMAZ	jay-MAZ	**CAYMAZ**
ÇAPAN	cha-PAN	**CHAPAN**
ÇOMAQ	cho-MAQ	**CHOMAQ**
ÇORO	cho-RO	**CHORO**
DAVAM	da-VAM	**DAVAM**
DUR	DOOR	**DUR**
ELKİN	el-KEEN	**ELKIN**
GUR	GOOR	**GUR**
QURŞAK	goor-SHAK	**GURSHAK**
KAÇUT	ka-CHOOT	**KACHUT**
KUTSAN	koot-SAN	**KUTSAN**
KÜR	KEUR	**KEUR**
KÜRŞAD	keur-SHAD	**KEURSHAD**
PROTEST	pro-TEST	**PROTEST**
SALGUR	sal-GOOR	**SALGUR**
SARGUT	sar-GOOT	**SARGUT**
ŞAD	SHAD	**SHAD**
TEGİN	te-GEEN	**TEGIN**
TOLU	to-LOO	**TOLU**
TÖRAMAN	teu-ra-MAN	**TOURAMAN**
TUN	TOON	**TUN**
ULUCA	oo-LOO-ja	**ULUCA**
UTKU	OOT-koo	**UTKU**
VURUŞ	voo-ROOSH	**VURUSH**
YABGU	yab-GOO	**YABGU**
YARĞAN	yar-GHAN	**YARGHAN**
YASAN	ya-SAN	**YASAN**
YATAĞAN	ya-ta-GHAN	**YATAGHAN**
YORO	yo-RO	**YORO**
YÖRTEM	yeur-TEM	**YOURTEM**
YÖRTEMI	yeur-TE-mee	**YOURTEMI**
YÖRTEMLER	yeur-tem-LER	**YOURTEMLER**

MADDƏ 3 — İSTİFADƏ QEYDLƏRİ

3.1. Orijinal türk yazılışı (məs. BÖRÜ, KÜRŞAD, ÇAPAN) əsas formadır və vasitə genişləndirilmiş latın hərflərini dəstəklədiyi hər yerdə — DAF-ın bütün normativ sənədlərində, rəsmi yazışmalarda, sertifikatlarda və rəsmi yarışlarda — işlədilir.

3.2. ASCII forma (məs. BOUREU, KEURSHAD, CHAPAN) yalnız genişləndirilmiş latın hərflərinin etibarlı göstərilə bilmədiyi hallarda işlədilir, o cümlədən, lakin bunlarla məhdudlaşmadan: beynəlxalq səyahət sənədləri, yalnız ASCII qəbul edən qeydiyyat sistemləri, sadə mətnli verilənlər bazaları, yalnız latın qrafikası ilə məhdud vəsiqələrin tikilməsi / çapı və simvol dəsti məhdud e-poçt / mesajlaşma sistemləri.

3.3. Hər iki forma bir sənəddə işləndikdə ASCII forma yalnız ilk işlədilmədə orijinal formadan dərhal sonra mötərizədə verilir, məsələn: ÇAPAN (CHAPAN). Həmin sənəddə sonrakı işlədilmələrdə yalnız orijinal forma yazılır.

3.4. Bu Əlavə DAF normativ bazasına yeni terminlər daxil olduqca və ya beynəlxalq transliterasiya standartları dəyişdikcə yenilənir. Dəyişikliklər DAF Nizamnaməsinin 11.5-ci maddəsində müəyyən edilmiş qaydada edilir.

İ M Z A L A R

Səlahiyyətli imza sahibləri

Vasif Namazov

İdarə Heyətinin sədri — KUTSAN

İmzaTarix

EMİL RƏHİMOV

Müvəqqəti Prezident — BAŞAD

Dünya Alpaqut Federasiyası

İmzaTarix

DÜNYA ALPAQUT FEDERASİYASI

Alpaqut idman növü üzrə beynəlxalq idarəedici orqan

AZ1010, Mikayıl Rəfili küç. 32,
Nəsimi rayonu, Bakı, Azərbaycan

office@alpagutfederation.org · alpagutfederation.org

© 2026 Dünya Alpaqut Federasiyası · Bütün hüquqlar qorunur